SETSWANA PUOTLALELETSO YA BOBEDI

Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba

Pegelo ya Pholisi ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo

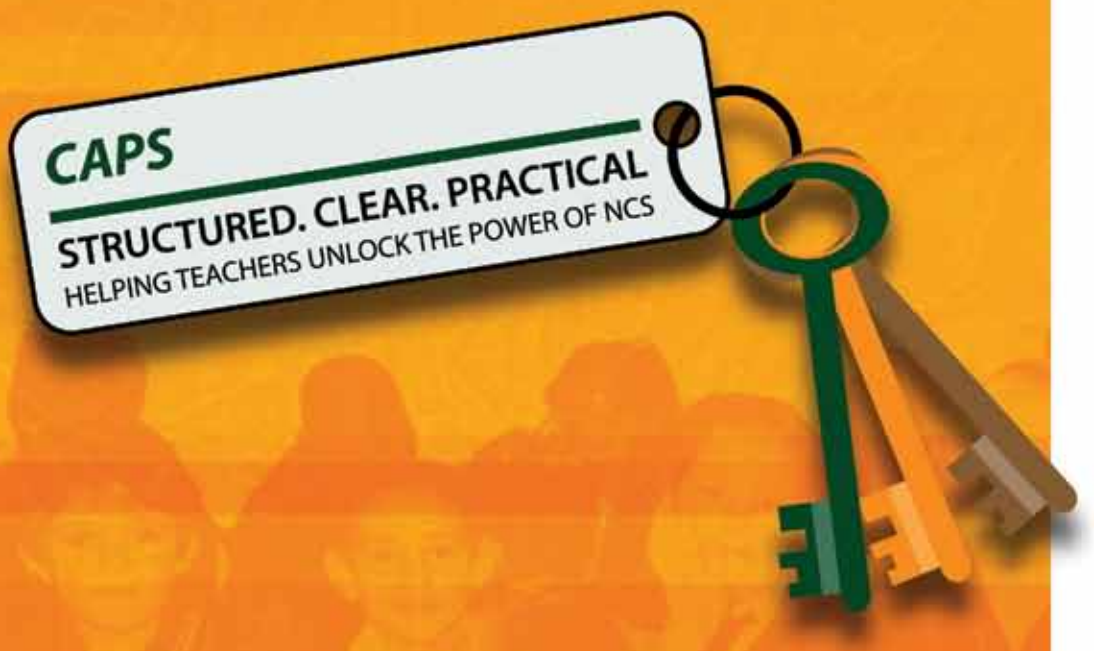

Kgato e Kgolwane
Mephato 7-9

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PEGELO YA PHOLISI YA KHARIKHULAMO LE TLHATLHOBO

MEPHATO 7 - 9

PUOTLALELETSO YA BOBEDI

DISCLAIMER

In view of the stringent time requirements encountered by the Department of Basic Education to effect the necessary editorial changes and layout to the Curriculum and Assessment Policy Statements and the supplementary policy documents, possible errors may occur in the said documents placed on the official departmental websites.

There may also be vernacular inconsistencies in the language documents at Home-, First and Second Additional Language levels which have been translated in the various African Languages. Please note that the content of the documents translated and versioned in the African Languages are correct as they are based on the English generic language documents at all three language levels to be implemented in all four school phases.

If any editorial, layout or vernacular inconsistencies are detected, the user is kindly requested to bring this to the attention of the Department of Basic Education.

E-mail: capslangcomments@dbe.gov.za or fax (012) 328 9828

Department of Basic Education

222 Struben Street
Private Bag X895
Pretoria 0001
South Africa
Tel: +27 12 357 3000
Fax: +27 12 323 0601

120 Plein Street Private Bag X9023
Cape Town 8000
South Africa
Tel: +27 21 465 1701
Fax: +27 21 461 8110
Website: http://www.education.gov.za

© 2011 Department of Basic Education

ISBN: 978-1-4315-0516-6

Design and Layout by: Ndabase Printing Solution

Printed by: Government Printing Works

FOREWORD BY THE MINISTER

Our national curriculum is the culmination of our efforts over a period of seventeen years to transform the curriculum bequeathed to us by apartheid. From the start of democracy we have built our curriculum on the values that inspired our Constitution (Act 108 of 1996). The Preamble to the Constitution states that the aims of the Constitution are to:

- heal the divisions of the past and establish a society based on democratic values, social justice and fundamental human rights;
- improve the quality of life of all citizens and free the potential of each person;
- lay the foundations for a democratic and open society in which government is based on the will of the people and every citizen is equally protected by law; and
- build a united and democratic South Africa able to take its rightful place as a sovereign state in the family of nations.

Education and the curriculum have an important role to play in realising these aims.

In 1997 we introduced outcomes-based education to overcome the curricular divisions of the past, but the experience of implementation prompted a review in 2000. This led to the first curriculum revision: the *Revised National Curriculum Statement Grades R-9* and the *National Curriculum Statement Grades 10-12* (2002).

Ongoing implementation challenges resulted in another review in 2009 and we revised the *Revised National Curriculum Statement* (2002) and the *National Curriculum Statement Grades 10-12* to produce this document.

From 2012 the two National Curriculum Statements, for *Grades R-9* and *Grades 10-12* respectively, are combined in a single document and will simply be known as the *National Curriculum Statement Grades R-12.* The *National Curriculum Statement for Grades R-12* builds on the previous curriculum but also updates it and aims to provide clearer specification of what is to be taught and learnt on a term-by-term basis.

The *National Curriculum Statement Grades R-12* represents a policy statement for learning and teaching in South African schools and comprises of the following:

(a) Curriculum and Assessment Policy Statements (CAPS) for all approved subjects listed in this document;

(b) *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12*; and

(c) *National Protocol for Assessment Grades R-12.*

MRS ANGIE MOTSHEKGA, MP
MINISTER OF BASIC EDUCATION

DITENG

KAROLO 1: PEGELO YA PHOLISI YA KHARIKHULAMO LE TLHATLHOBO - DITLHALOSO, MAIKAELELO, DIKGONO LE DITENG 3

1. 1 Lemorago 3

1. 2 Thadiso 3

1.3 Maitlhomo a kakaretso a Kharikhulamo ya Aforika Borwa 4

1. 4 Kabo ya Nako 6

1.4.1 Kgato ya Motheo 6

1.4.2 Kgato ya Magareng 6

1.4.3 Kgato e Kgolwane 7

1.4.4 Mephato 10-12 7

KAROLO YA 2 GO ITSISE PUOTLALELETSO YA BOBEDI MO KGATONG E KGOLWANE 8

2. 1 Dipuo mo Pegelong ya Pholisi ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo 8

2.1.1 Maemo a Puo 8

2.1.2 Dikgono tsa puo 10

2.1.3 Dikgato tsa go ruta puo 10

2. 2 Kabo ya nako ya Puotlaleletso ya bobedi 13

2. 3 Didiriswa tsa tshegetso tsa go ithuta le go ruta 14

KAROLO 3: DITENG LE DITHULAGANYO TSA GO RUTA DIKGONO 16

3. 1 Go reetsa le Go bua 16

3. 2 Go Buisa Le Go Lebelela 22

3. 3 Go Kwala Le Go Tlhagisa: Dikgato Tsa Go Kwala, Diteng, Ditogamaano Le Ditlhangwa 28

3. 4 Dipopego Tsa Puo Le Tiriso Ya Melawana -Lenane Le Le Kaelang 32

3. 5. Dithulaganyo Tsa Go Ruta Tse Di Tshitsintsweng 34

3.5.1 Mophato 7 38

3.5.2 Mophato 8 49

3.5.3 Mophato 9 60

KAROLO 4: TLHATLHOBO MO PUOTLALELETSONG YA BOBEDI 71

4. 1 Matseno 71

4. 2 Tlhatlhobo e e Sa Tlhomamang Kgotsa Ya Letsatsi Le Letsatsi 71

4. 3 Tlhatlhobo e e Tlhomameng 71

4. 4 Lenaneo La Tlhatlhobo 74

4.4.1 Thadiso Ya Ditlhokego 74

4.4.2 Ditlhatlhobo: Mephato 7 - 9 76

4. 5 Go Rekota Le Go Bega 77

4. 6 Tekanyetso Ya Tlhatlhobo 77

4.6.1 Tlhatlhobo e e Tlhomameng 77

4.6.2 Ditiro Tsa Tlhatlhobo Ya Molomo 78

4. 7 Kakaretso 78

KGAOLO 1: PEGELO YA PHOLISI YA KHARIKHULAMO LE TLHATLHOBO - DITLHALOSO, MAIKAELELO, DIKGONO LE DITENG

1.1 LEMORAGO

Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato R - 12 (NCS) e tlhalosa pholisi ya kharikhulamo le tlhatlhobo mo dikolong ka tlhomamo.

Go tokafatsa tiragatso e, Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba e ne ya mametlelelwa ka dimametlelelo tse di tla diragadiwang ka Firikgong 2012. Tokomana e le nngwe e e sobokantsweng ya Pholisi ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo ya serutwa se sengwe le se sengwe, e ne ya kwalwa go emisetsa Dipegelo tsa Dirutwa, Dikaedi tsa Lenaneothuto le Dikaedi tsa Tlhatlhobo ya Dirutwa Mephato ya R - 12 tsa bogologolo.

Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba ya Mephato R - 12 e e tlhabolotsweng: Pholisi ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo (Firikgong 2012) e emisetsa Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato ya R - 9 (2002) le Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato ya 10 - 12 (2004).

1.2 THADISO

(a) *National Curriculum Statement Grades R - 12 (Firikgong 2012)* e emela pegelo ya pholisi ya go ithuta le go ruta mo dikolong tsa Aforika Borwa mme e na le tse di latelang:

(i) Pegelo ya Pholisi ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo ya serutwa sengwe le sengwe sa sekolo se se amogetsweng*;*

(ii) Pegelo ya Pholisi ya, *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R - 12; le*

(iii) Pegelo ya Pholisi ya, *National Protocol for Assessment Grades R - 12 (Firikgong 2012).*

(b) The *National Curriculum Statement Grades R - 12 (Firikgong 2012)* e emela dipegelo tse pedi tsa kharikhulamo ya bosetšhaba tsa ga jaana, tsona ke:

(i) *Revised National Curriculum Statement Grades R - 9, Government Gazette No. 23406* of 31 May 2002*,* le

(ii) *National Curriculum Statement Grades 10 - 12 Government Gazettes, No. 25545 of 6 October 2003* and *No. 27594* of 17 May 2005.

(c) Dipegelo tsa kharikhulamo tsa bosetšhaba tse di akanngwang go ka dirisiwa mo ditemanapotlana tsa (a) le (b) di na le dipegelo tsa pholisi tse di latelang tse di tla khutlisiwang ka tatelano ke *National Curriculum Statement Grades R - 12 (Firikgong 2012) mo pakeng ya go tloga ka* 2012-2014:

(i) Lekala la Thuto/Lenaneo la Serutwa, Dikaedi tsa Lenaneothuto, Dikaedi tsa Tlhatlhobo ya Dirutwa tsa Mephato R - 9 le Mephato 10 - 12;

(ii) Pegelo ya Pholisi ya *National Policy on assessment and qualifications for schools in the General Education and Training Band d*, e e tlhamilweng sešwa mo *Government Notice No. 124* in *Government Gazette No. 29626* of 12 February 2007;

(iii) Pegelo ya Pholisi ya the *National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF)*, e e tlhamilweng sešwa mo *Government Gazette No. 27819* of 20 July 2005;

(iv) Pegelo ya Pholisi ya *An addendum to the policy document, the National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF), e e mabapi le barutwana ba ba nang le ditlhokego tse di kgethegileng,* e e phasaladitsweng mo *Government Gazette, No. 29466* of 11 December 2006, e akareditswe mo pegelong ya pholisi ya National *policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R - 12; le*

(v) Pegelo ya Pholisi ya *An addendum to the policy document, the National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF), e e mabapi le the National Protocol for Assessment (Grades R - 12)*, e e tlhamilweng sešwa mo*Government Notice No. 1267*in *Government Gazette No. 29467* of 11 December 2006.

(c) Pegelo ya Pholisi ya *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R - 12*, le dikarolo tse di mo Pholising ya Khaikhulamo le Tlhatlhobo jaaka e akanngwang mo Dikgaolong 2, 3 le 4 tsa pegelo e, tse di agang melao le boleng jwa *National Curriculum Statement Grades R - 12.* Ka jalo go ya ka karolo *6A ya South African Schools Act, 1996 (Act No. 84 of 1996,)* e aga motheo o Tona ya Thuto ya Motheo e ka tlhomamisang dipoelo tse di lekaneng tsa boleng, gammogo le thulaganyo le tsamaiso ya tlhatlhobo ya diphitlhelelo tsa barutwana e e ka dirisiwang mo dikolong tsa botlhe le mo dikolong tse di ikemetseng ka nosi.

1.3 Maitlhomo a kakaretso a Kharikhulamo ya Aforika Borwa

(a) *Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato R - 12* e tlhagisa kitso, dikgono le meetlo e e tshwanelwang ke go ithutiwa mo dikolong tsa Aforika Borwa. Kharikhulamo e ikaelela go netefatsa gore barutwana ba bona le go diragatsa kitso le dikgono ka ditsela tse di nang le bokao mo matshelong a bona. Mo ntlheng e, kharikhulamo e godisa kakanyo ya go tsepamisa kitso ka bokao jwa tikologo, e ntse e sisimoga (tsibogela) botlhokwa jwa lefatshe ka bophara.

(b) Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato R - 12, e arabela maikaelelo a:

- go tlamela barutwana, go sa kgathalesege lemorago la ikonomi ya loago, lotso, bong, bokgoni jwa mmele kgotsa bokgoni jwa botlhale, le kitso, dikgono le meetlo tse di tlhokegang go ikgotsofatsa le botsayakarolo jo bo nang le bokao mo loagong jaaka baagi ba naga e e gololosegileng;
- e tlamela phitlhelelo ya thuto e e kwa godimo;
- go kaela phetogelo ya barutwana go tswa go thuto ya ditheo go ya go lefelo la tiro; le
- go tlamela bathati ka tshedimosetso e e lekaneng ya dikgono tsa morutwana.

(c) Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato R - 12 e ikaegile ka metheo e e latelang:

- *Phetogo ya loago;* e netefatsa gore go sa lekalekaneng mo go tsa thuto go go fetileng go a siamisiwa, le gore ditšhono tse di lekalekanang tsa thuto di neelwa baagi botlhe:
- *Go ithuta go go tlhaga gape go tseneletse*, go rotloetsa molebo o o tlhaga e le o o tseneletseng mo thutong, boemong jwa go rutiwa ga go neelwa dinnete go se tlhaga e bile go sa tsenelela;

- *Kitso e e kwa godimo le dikgono tse di kwa godimo;* bonnye jwa maemo a kitso le dikgono tse di tshwanetseng go fitlhelelwa mo mophatong o mongwe le o mongwe di totobaditswe le go beelwa seemo se se kwa godimo, seemo se se fitlhelegang mo dirutweng tsotlhe;
- *Tsweletso;* diteng le bokao jwa mophato o mongwe le o mongwe di supa tsweletso go tloga go e e bonolo go fitlha go e e gwetlhang tlhaloganyo;
- *Ditshwanelo tsa botho, boakaretsi, bosiaimisi jwa tikologo le loago;* go tsenyeletsa melawana le ditlwaelo tsa bosiamisi jwa tikologo le loago le ditshwanelo tsa botho jaaka di tlhalosiwa mo Molaotheong wa Aforika Borwa. Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato R - 12. (Ka kakaretso) e bosisi mo dintlheng tsa dipharologano di tshwana le lehuma, go tlhoka tekatekano, lotso, bong, puo, kgolo, bogole le dintlha tse dingwe.
- *Go totobatsa botlhokwa jwa tsamaiso ya kitso ditso;* go lemoga ditiragalo (hisetori) le boswa jo bo humileng jwa naga e jaaka dintlha tse di botlhokwa tse di nonotshang meetlo e e leng teng mo Molaotheong; le
- *Go ikanyega, boleng le nonofo;* go tlamela thuto e e ka bapisiwang le ya dinaga tse dingwe ka boleng, go anama le boteng

(d) Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mephato R - 12 e ikaelela go tlhagisa barutwana ba ba kgonang go:

- lemoga le go rarabolola mathata gape ba tsaya ditshwetso ba akanya ka tsenelelo e bile ba na le boitlhamedi.
- dira ka katlego ba le bosi, kana ba na le ba bangwe e le karolo ya setlhopha;
- ithulaganya, go itsamaisa le go tsamaisa ditiro tsa bona ka boikarabelo le ka nonofo.
- kgobokanya, sekaseka, rulaganya le go tlhatlhoba tshedimosetso ka tsenelelo;
- tlhaeletsana ka nonofo ba dirisa dikgono tsa pono, matshwao kgotsa dikgono tsa puo mo mekgweng e e farologaneng;
- dirisa saense le thekenoloji ka nonofo le ka tsenelelo ba supa boikarabelo mo tikologong le mo boitekanelong jwa ba bangwe; le
- bontsha go tlhaloganya lefatshe jaaka thulaganyo ya ditsamaiso tse di amanang ka go lemoga gore dikaelo tsa tharabololo ya mathata ga di tlhagelele di le tsosi.

(e) Boakaretsi bo tshwanetse go nna karolokônôkônô ya thulaganyo, ipaakanyo le go ruta mo sekolong se sengwe le se sengwe. Se, se ka diragala fa fela barutabana botlhe ba na le tlhaloganyo e e edileng ya go lemoga le go arabela dikgoreletsi tsa go ithuta le go rulaganyetsa dipharologano.

Ntlhakgolo mo go tsamaiseng boakaretsi ke go netefatsa gore dikgoreletsi di a lemogiwa le go arabelwa ke ditlhopha tsotlhe tsa tshegetso mo loagong lwa sekolo, go akaretsa barutabana, ditlhopha tsa tshegetso tsa dikgaolothuto, ditlhopha tsa tshegetso tse di mo ditheong, batsadi le dikolo tse di kgethegileng jaaka ditikatikwe tse di tswelang morafe mosola ka kakaretso. Go arabela dikgoreletsi mo phaposiborutelong, barutabana ba tshwanetse go dirisa ditogamaano tse di farologaneng tsa dipharologano tsa kharikhulamo jaaka tse di akareditsweng mo Dikaeding tsa Go Ruta le Go Ithuta ga Boakaretsi tsa Lefapha la Thuto ya Motheo (2010). (*Department of Basic Education's Guidelines for inclusive teaching and learning (2010)*).

1.4 KABO YA NAKO

1.4.1 Kgato ya Motheo

(a) Nako ya go ruta ya dirutwa tsa Kgato ya Motheo tse di kailweng mo lenaneong le le fa tlase:

SERUTWA	MOPHATO R (DIURA)	MEPHATO 1-2 (DIURA)	MEPHATO 3 (DIURA)
Puo ya Gae	10	7/8	7/8
Puo Tlaleletso ya Ntlha		2/3	3/4
Dipalo	7	7	7
Dikgono tsa Botshelo Kitso ya Tshimologo Boitlhamedi mo go tsa Botsweretshi Thuto ya Ikatiso ya Mmele Thuto ya boitekanelo jwa motho le loago	6 (1) (2) (2) (1)	6 (1) (2) (2) (1)	7 (2) (2) (2) (1)
GOTLHE	**23**	**23**	**25**

(b) Nako ya go ruta ya Mephato R, 1 le 2 ke diura di le 23 mme ya Mophato 3 ke diura di le 25.

(c) Diura di le 10 mo dipuong di abetswe Mephato R-2 mme diura di le 11 ke tsa Mophato 2. Bogolo jwa diura di le 8 le bonnye jwa diura di le 7 di abetswe Puo ya Gae, bonnye jwa diura di le 2 le bogolo jwa diura di le 3 di abetswe Puotlaleletso mo mephatong R-2. Mo mophatong wa 3 bogolo jwa diura di le 8 le bonnye jwa diura di le 7 di abetswe Puo ya Gae fa bonnye jwa diura di le 3 le bogolo jwa diura di le 4 di abetswe Puotlaleletso ya Ntlha.

(d) Mo serutweng sa Dikgono tsa Botshelo, Kitso ya Tshimologo e abetswe ura e le 1 mo mephatong ya R-2 le diura di le 2 jaaka go kailwe ka diura tse di mo masakaneng mo mophatong wa 3.

1.4.2 Kgato ya Magareng

(a) Nako ya go ruta ya dirutwa tsa Kgato ya Magareng tse di kailweng mo lenaneong le le fa tlase:

SERUTWA	DIURA
Puo ya Gae	6
Puo Tlaleletso ya Ntlha	5
Dipalo	6
Disaense tsa Tlhago le Thekenoloji	3, 5
Disaense tsa Loago	3
Dikgono tsa Botshelo Boitlhamedi mo go tsa Botsweretshi Thuto ya Ikatiso ya Mmele Thuto ya boitekanelo jwa motho le loago	4 (1, 5) (1) (1, 5)
GOTLHE	**27, 5**

1.4.3 Kgato e Kgolwane

(a) Nako ya go ruta ya dirutwa tsa Kgato ya Kgolwane tse di kailweng mo lenaneong le le fa tlase:

SERUTWA	DIURA
Puo ya Gae	5
Puo Tlaleletso ya Ntlha	4
Dipalo	4, 5
Disaense tsa Tlhago	3
Disaense tsa Loago	3
Thekenoloji	2
Disaense tsa Botsamaisi le Ikonomi	2
Tebanyo le Botshelo	2
Botsweretshi le Setso	2
GOTLHE	**27, 5**

1.4.4 Mephato 10-12

(a) Nako ya go ruta ya dirutwa tsa Mephato 10 - 12 tse di kailweng mo lenaneong le le fa tlase:

SERUTWA	KABO YA NAKO MO BEKENG (DIURA)
Puo ya Gae	4. 5
Puo Tlaleletso ya Ntlha	4. 5
Dipalo	4. 5
Tebanyo le Botshelo	2
Bonye jwa dirutwa dingwe le dingwe fela tse tharo di tlhophiwa go tswa mo Setlhopheng sa B Mametlelelo B, Mananeo B1-B8 a pegelo ya pholisi ya *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R - 12,* e le mabapi le go ya ka mabaka a a botswang pele go dumelanwa ka ona mo ditemaneng tsa 28 tsa pegelo ya pholisi e e bolelwang.	12 (3x4h)

Nako e e abilweng ya beke e ka dirisediwa bonnye dirutwa tsa Pegelo ya Kharikhulamo ya Bosetšhaba tse di tlhokegang jaaka go kailwe fa godimo, e bile e se ke ya dirisediwa dirutwa dipe tsa tlaleletso tse di okeditsweng mo lenaneong la dirutwa. Fa morutwana a ka eletsa go oketsa dirutwa, nako e e okeditsweng e abelwe go rutiwa ga dirutwa tse.

KAROLO YA 2 GO ITSISE PUOTLALELETSO YA BOBEDI MO KGATONG E KGOLWANE

2.1 DIPUO MO PEGELONG YA PHOLISI YA KHARIKHULAMO LE TLHATLHOBO

Puo ke sediriswa sa mogopolo le tlhaeletsano. Gape ke sediriswa sa setso le temogo ya bontle ka tlwaelo se se aroganngwang mo gare ga batho go dira gore lefatshe le ba tshelang mo go lona le nne le bokao jo bo botoka. Go ithuta go dirisa puo ka botlalo go kgontsha barutwana go fitlhelela kitso, go tlhalosa boitshupo jwa bona, maikutlo le dikakanyo, go dirisana le ba bangwe le go laola lefatshe la bona. E tlamela barutwana ka ditshwantsho le dikakanyo tse di humileng, tse di maatla, tse di tseneletseng kwa botennyeng tse di ka dirisiwang go dira lefatshe la bona le tokafale go feta jaaka le ntse; le itshekile go feta jaaka le ntse. Ke ka tiriso ya puo mo dipharologanong tsa setso le dikamano tsa loago di thadisiwang le go tlhamiwa, go tlhamiwa goo, go ka fetolwa gape ka puo go anamisiwa le go tokafadiwa.

2.1.1 Maemo a Puo

Puo ya gae ke puo ya ntlha e e filhelelwang ke barutwana, fa Puotlaleletso ya ntlha e le puo e e ithutiwang go tlaleletsa Puo ya Gae.

Go ithuta puo mo mephatong ya 7-9, e akaretsa dipuo tsotlhe tsa semmuso mo Aforika Borwa, e bong, Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi (Sesotho sa Leboa), Sesotho, Setswana, Siswati, Tshivenda, Xitsonga - gammogo le Puo ya Matshwao le Dipuo tse e seng tsa Semmuso. Dipuo tse di ka rutiwa ka maemo a a farologaneng.

Puotlaleletso ya bobedi ke puo nngwe e morutwana a ka ithutang, e e kgontshang puo e e anameng le ditementsi. Puo e ka dirisiwa mo setšhabeng kgotsa setsong, e bile e tla godisa kago ya setšhaba le go tlhaloganyega ga ditso tse di farologaneng. Bontsi jwa dikolo tsa Aforika Borwa ga di rute dipuo tsa gae tsa barutwana ba bangwe ba ba ikwadisitseng, mme di na le puo e le nngwe kgotsa tse pedi tse di rutiwang ka maemo a puo ya gae. Ka ntlha ya se, maina a Puo ya Gae, **Puotlaleletso ya Ntlha** le ya **Bobedi** a kaya botswerere jwa maemo a puo e e rutiwang ka ona e seng puo ya gae kgotsa e e fitlheletsweng (jaaka mo dipuotlaleletsong). Ka ntlha ya maitlhomo a pholisi e, kumako nngwe le nngwe ya Puo ya Gae e tshwanetse go tlhaloganngwa gore e kaya maemo mme e seng puo ka boyona.

Maemo a Puo ya Gae e tlamela botswerere jwa puo jo bo senolang dikgono tsa tlhaeletsano ya dikamano tsa botho tse di tlhokagalang mo maemong a loago le mo maemong a tlhaloganyo ya tsa botlhalefi a a leng botlhokwa mo go ithuteng go ralala kharikhulamo. Go na le kgatelelo mo go rutiweng ga dikgono tsa go reetsa, go bua, go buisa le go kwala mo maemong a a puo. Kgato e, e tlamela barutwana gape ka bokao jo bo tlhamaletseng, temogo ya bontle le bokgoni jwa go nna le dikakanyo jo bo tla ba tlamelang ka bokgoni jwa go tlhama dilo gape, go akanya le go matlafatsa go tlhaloganya lefatshe le ba tshelang mo go lona. Le fa go le jalo, kgatelelo le kabo ya maduo a dikgono tsa go reetsa le go bua, go tloga ka Mophato wa 7 go ya kwa pele, di kwa tlase go na le dikgono tsa go buisa le go kwala.

Puotlaleletso ya Ntlha e kaya puo e e seng ya gae, fela e dirisetswa tiro e e rileng ya go tlhaeletsana mo setšhabeng eleng ke gore puo ya go ruta le go ithuta mo thutong. Kharikhulamo e neela tshegetso e e tibileng go barutwana ba ba tla dirisang Puotlaleletso ya ntlha jaaka puo ya go ruta le go ithuta. Morago ga mophato wa 9, barutwana ba, ba tshwanetse ba bo ba kgona go dirisa puo ya bona ya gae le Puotlaleletso ya ntlha ka nonofo le ka go itshepa, . ka mabaka a a farologaneng go akaretsa le go ithuta.

Mo Aforika- Borwa, bontsi jwa barutwana ba simolola go dirisa Puotlaleletso e e leng Seesemane jaaka puo ya bona ya Go ithuta le Go ruta (LOLT) mo mophatong 7. Ka jalo, go raya gore ba tshwanetse go fitlhelela bokgoni jwa

maemo a a kwa godimo mo puong ya Seesemane. Ba tshwanetse go kgona go buisa le go kwala sentle ka puo ya Seesemane.

Maemo a Puotlaleletso ya Ntlha a tseelela gore barutwana ga ba na kitso epe ya puo fa ba goroga kwa sekolong. Mo dingwageng tsa ntlha tsa sekolo go tlhomiwa mogopolo mo go ageng bokgoni jwa morutwana jwa go tlhaloganya puo le go e bua - dikgono tsa motheo tsa tlhaeletsano ya botsalano. Mo Mephatong 2 le 3 barutwana ba simolola go aga dikgono tsa go buisa le go kwala mo motheong o wa tiro ya molomo. Gape ba diragatsa dikgono tsa puo tse ba setseng ba di ithutile mo Puong ya Gae.

Mo Dikgatong tsa Magareng le tse Dikgolwane, barutwana ba tswelela go tiisa dikgono tsa Go reetsa, Go bua, Go buisa le Go kwala. Mo kgatong e, bontsi jwa barutwana bo rutiwa ka Puotlaleletso ya ntlha, e bile ba tshwanetse go e senolelwa go le gantsi. Kgatelelo e kgolo e abelwa go dirisetswa Puotlaleletso ya ntlha ka maikaelelo a go akanya le go ntsha mabaka. Se, se kgontsha barutwana go aga dikgono tsa maemo a tlhaloganyo ya botlhalefi, tse ba tlhokang go ithuta dirutwa tsa Sejatlhapi le Saense ka tsona. Ba tshwaragana gape le ditlhangwa tsa dikwalo le go simolola go aga bokgoni jwa temogo ya bontle le go tshwantsha mo Puotlaleletso ya bona.

Barutwana ba tshwanetse gore fa ba goroga mo Kgatong e kgolwane, ba bo ba tlhaloganya Puotlaleletso ya Ntlha mabapi le dikgono tsa dikgolagano tsa botho le maemo a tlhaloganyo ya tsa botlhalefi. Le fa go ntse jalo, boammaaruri ke gore barutwana ba bantsi mo kemong e ga ba kgone go tlhaeletsana sentle ka Puotlaleletso ya bona. Kgwetlho mo kgatong ya magareng ke go tlamela barutwana ba ka tshegetso, gape ka yona nako eo, ba abelwa kharikhulamo e e ba kgontshang go fitlhelela maemo a a tlhokegang mo Mephatong e e kwa pele. Maemo a tshwanetse gore a nne mo seemong se barutwana ba ka dirisang Puotlaleletso mo maemong a a kwa godimo a go tlhaloganya go ba baakanyetsa go tsweletsa dithuto tse di kwa godimo kgotsa go tsena mo ditirong tse di farologaneng. Ka jalo go tshitsinngwa gore mo go tlhokegang barutwana mo kgatong e e kgolwane ba rutiwe puo mo tshekong/sediko sa dibeke di le pedi.

Maemo a Puotlaleletso ya Bobedi a tseelela gore barutwana ga ba na kitso epe ya puo fa ba goroga kwa sekolong. Mo dingwageng tsa ntlha tsa sekolo go tlhomiwa mogopolo mo go ageng bokgoni jwa morutwana jwa go tlhaloganya puo le go e bua- motheo wa dikgono tsa tlhaeletsano ya dikgolagano tsa botho mo mephatong ya 4, 5 le 6, barutwana ba simolola go ithuta dikgono tsa puo le tsa tiro ya molomo. Gape ba diragatsa dikgono tsa puo le tsa tiro ya molomo tse ba setseng ba di ithutile mo Puong ya Gae le Puotlaleletso ya ntlha.

Mo Kgatong e kgolwane, barutwana ba tsweletsa go tiisa go reetsa le go bua ga bona fa ba ntse ba aga dikgono tsa bona tsa go buisa le go kwala.

Ka nako e barutwana ba tsenang mo Mophatong wa 10, ba tshwanetse ba bo ba kgona go bua ka Puotlaleletso Ya Bobedi mo maemong a dikgolagano tsa botho le a loago. Le fa go ntse jalo boammaaruri ke gore barutwana ba bantsi ba santse ba sa go tlhaeletsana sentle mo Puotlaleletsong ya bona mo kgatong e. Ka jalo, kgwetlho mo Mephatong ya 10 -12 ke go tlamela barutwana ka tshegetso gape ba rutiwa kharikhulamo e e ba thusang go fitlhelela maemo a a tlhokegang mo Mophato 12. Maemo a tshwanetse gore a nne mo seemong se barutwana ba ka dirisang Puotlaleletso mo maemong a a kwa godimo a go tlhaloganya go ba baakanyetsa go tsweletsa dithuto tse di kwa godimo kgotsa go tsena mo ditirong tse di farologaneng.

Maikaelelo a a kgethegileng a go ithuta Dipuotlaleletso

Go ithuta Puotlaleletso ya Bobedi go tshwanetse ga kgontsha barutwana go:

- fitlhelela dikgono tsa puo tse di tlhokagalang go tlhaeletsa ka nepagalo ka puo e e ikaeletsweng go tsewa tsia bareetsi, maitlhomo le bokao/maemo.

- go reetsa, go bua, go buisa/go lebelela le go kwala/go tlhagisa puo ka go itshepa le ka natefo. Dikgono tse le maitlhomo di aga motheo wa go ithuta mo botshelong jotlhe.

- tlhagisa le go emela, ka molomo le ka go kwala dikakanyo tsa bona, megopolo le maikutlo ka go itshepa gore ba kgone go nna baakanyi ba ba ikemetseng gape ba akanya ka tsenelelo.

- dirisa Puotlaleletso le boikakanyetsi jwa bona go batlisisa ka bona, ditso tse di faorloganeng le ka ga lefatshe le le ba dikologileng, le go fokotsa/lomaganya dikgoreletsi tsa puo le tsa setso le go tsweletsa puontsi. Se, se tla ba kgontsha go tlhagisa maitemogelo a bona le diphitlhelelo tsa bona ka ga lefatshe ka go bua le ka go kwala.

- dirisa Puotlaleletso ya bona go fitlhelela le go laola tshedimosetso ya go ithuta mo maemong a a farologaneng. Tshedimosetso ya go ithuta puo ke kgono e e botlhokwa mo 'motlheng o wa tshedimosetso' e bile e aga motheo wa go ithuta mo botshelong jotlhe.

- dirisa Puotlaleletso jaaka sediriswa sa go tlhagisa tshedimosetso, ka ditlhogo tse tlwaelegileng; go dirisa mefuta e mentsi ya ditlhangwa le go buisetsa ditlhangwa tse dintsi maitlhomo a a farologaneng, jaaka go itumedisa le tshedimosetso.

2. 1. 2 Dikgono tsa puo

Kharikhulamo ya Puotlaleletso ya Bobedi e rulagantswe go ya ka dikgono tse di latelang:

	Go reetsa le Go bua
	Go buisa le Go lebelela
	Go kwala Go tlhagisa
	Dipopego tsa Puo le Melawana

2.1.3 Dikgato tsa go ruta puo

Dikgato tsa go ruta puo mo ditokomaneng tse di ikaegile ka ditlhangwa tse di lotagantsweng, tsa tlhaeletsano di na le dikgato.

Dikgato tsotlhe tsa go **dira ka setlhangwa** le ka **tlhaeletsano** , di ikaegile mo tirisong e e tsweletseng ya ditlhangwa le tlhagiso. **Kgato e e ikaegileng ka setlhangwa** e batlisisa ka mokgwa o ditlhangwa di dirwang ka ona. Maikaelelo a kgato e e ikaegileng ka setlhangwa ke go kgontsha barutwana go nna le bokgoni, boitshepi, le babuisi ba ba kelotlhoko, bakwadi, balebeledi le batlhami ba ditlhangwa. E akaretsa go reetsa, lebelela, le go sekaseka setlhangwa go tlhaloganya gore se tlhagisiwa jang le gore di re ama jang. Ka go buisana go go tseneletseng barutwana ba gola mo bokgoning jwa go tlhatlhoba ditlhangwa. Kgato e e ikaegileng ka ditlhangwa gape e akaretsa go tlhagisa mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa ka maikaelelo le baamogedi ba ba rileng. Kgato e e thuswa ke go tlhaloganngwa gore setlhangwa se agilwe jang.

Kgato ya tlhaeletsano e tshitshinya gore fa go ithutiwa puo, morutwana o tshwanetse go rutwa thata puo e e totilweng le go neelwa ditšhono tse di dintsi go ikatisa kgotsa go tlhagisa puo ka maikaelelo a tlhaeletsano ya botsalano le tiriso. Go ithuta ga puo go tshwanetse ga tsweletswa mo phaposing mo dikgono tsa go ithuta go buisa/go lebelela le go kwala/go tlhagisa di ithutwang ka go ithuta le go ithuta go kwala ka go kwala thata

Go ruta puo go o diragala ka mokgwa wa go lotaganya, morutabana e le sekao sa mekgwa e e siameng, barutwana ba ithuta dikgono tse di maleba ka ditlhopha pele ba diragatsa dikgono tse ka bo bona. Popego ya thuto nngwe le

nngwe e tshwanetse ya nna yona e e dirang gore barutwana ba tseye karolo pele ba ka ikatisa ka ditlhopha le go diragatsa kgono e ka bo bona.

Mokgwa wa go dirisa Kgato e, o dirisiwa fa barutwana ba tlhagisa setlhangwa sa molomo le go kwalwa. Barutwana ba tsaya karolo mo dikgatong tse di faloganeng tsa go reetsa, go bua, go buisa, le dikgato tsa go kwala. Ba tshwanetse go gopolela baamogedi le maikaelelo ka nako ya dikgato tse. Se se tla ba kgontsha go tlhaeletsana le go tlhagisa dikakanyo ka mokgwa o o tlwaelegileng. Sekao, go rutwa ga go kwala ga go a tsepama mo tlhagisong fela, gape go tsepamisitswe mo dikgatong tsa go kwala. Ka nako ya dikgato tsa go kwala barutwana ba rutiwa gore ba tlhagise dikakanyo jang, go nagana ka maikaelelo le baamogedi, go kwala ditlhangwa tsa ntlha, go tseleganya tiro ya bona le go tlhagisa setlhangwa sa bofelo se se tlhaeletsanang ka megopolo ya bona.

Dikgato tsa go ruta dikwalo

Go ruta dikwalo go tshwanetse go tsepamisiwa mo go rutelwa go tlhaloganya le go akaretsa ditogamaano tsa dikgato tsa go buisa (pele ga puiso, ka nako ya puiso, le morago ga puiso). Ntlhakgolo ya go buisa dikwalo ka mo phaposing ke go godisa temogo ya tiriso ya puo e e tokafaditsweng, jo bo tlhamaletseng, jwa papiso, bokao jo bo tseneletseng go feta se ba kileng ba se buisa Fa bontsi dikwalo e le tsa go itumedisa, dimakatso, kgotsa tlhagiso ya bakwadi ba ba naleng maikaelelo go tlhama dipadi, diterama le maboko ka gonne ba na le dikakanyo, dintlha, melawana, ditumelo tse ba batlang go di abelanang le babuisi ba ba kgethegileng. Go dirisa puo ya boikakanyetsi ke mokgwa wa tlaleletso o senolang, o o gatelelelang le go bontsha dikakanyo tsa bona. Go ruta dikwalo ga go bonolo, fela ga go kgonagale kwa ntle ga go ranolola le ditshwaelo tsa mong, dikakanyo tse di naganwe sentle tsa nnete, tse di tlhagang mo baruteng ka bobona. Fa fela ba ka ithuta go tlhaloganya dikwalo ka bo bona, ba tla bo ba sa ithuta mo go kalo. Barutabana ga ba tshwanela go tlhagisa dithanolo le dikakanyo tsa bona tsa dikwalo mme ba letle barutwana go tsaya karolo go le gontsi. Thanolo ga e na go nepega le go sa nepege. Ke ka go batla se se naleng bokao go mmuisi.

Mekgwa e e siameng ya go latela go ruta dikwalo e tla akaretsa dingwe kgotsa tsotlhe tse di latelang.

- Leka ka bojotlhe go buisa setlhangwa thata mo phaposing ka tlhokafalo kwa ntle le go emisetsa tirwana e nngwe. Se, se ka tloga sa tsaya nako e e e beetsweng morutwana ya puotlaleletso ya bobedi ya dibeke di le pedi. Go botlhokwa thata gore barutwana ba nne le kakanyo e ntsi ka maemo a motheo wa setlhangwa. Barutwana bangwe ba kgona go buisa setlhangwa kwa ntle le tshegetso. Seo se tshwanetse sa rotloetswa. Dikgato tsa mefutakwalo di tshwanetse go rutwa go na le ditlhangwa. Sekao, poko e tshwanetse go rutwa e seng maboko. Buisa maboko a le mantsi fa go kgonagala le go tlhomamisa gore barutwana ba kwala maboko sentle.

- Go ranola dikwalo ke tirwana e e botlhokwa ya kwa yunibesithing. Barutwana ga ba tshwanela go ithuta maemo a kwa godimo a go ranola. Le fa go ntse jalo, maikaelelo a go ruta dikwalo ke go bontsha barutwana gore Puotlaleletso ya Bobedi e ka dirisiwa ka botlalo le botlhale, boikakanyetsi le ka setaele. Se se kaya go lebelela go go tseneletseng gore setlhangwa se tlhamiwa jang, le go rulaganngwa go tlhalosa le go gatelela se se tlhagisiwang. Tiro ya mofuta o e ka akaretsa go tlhatlhoba go nna teng le go se nne teng ga maitlhomo;. Ke mofuta ofe o o tlhophilweng ke mokwadi, goreng, dipopego tsa dipolelo le ditemana kgotsa kagego ya maboko; tlhopho ya mafoko, tswelelo ya maikaelelo a a rileng go ralala setlhangwa, tiriso ya matshwao, modumo, mmala, mo go tlhokagalang. Bontsi jwa tiro bo tshwanetse go ikaega ka setlhangwa.

- Go kwala ka boitlhamedi go tshwanetse go golaganngwe le thuto ya setlhangwakwalo sengwe le sengwe. Ditirwana tsa go kwala tse di batlang go tlhaloganngwa go go tseneletseng ga setlhangwa se se buisiwang, di ka netefatsa go thusa mo go fitlheleleng maemo a mantsi a boitlhamedi jwa kgatlhego mo karolong ya barutwana. Dipuisano mo phaposing di ka ba tswela mosola fa fela botlhe ba tsaya karolo. Fela dipuisano mo

phaposing tse di lebisang kwa go kwaleng ditirwana di kaya maikaelelo a a seng bofitlha a a tswelang botlhe mosola.

- Kwa bokhutlong go botlhokwa go tlhagisa gore Dikwalo ga se ka ga dikarabo tse di nepagetseng. Setlhangwa sotlhe se kaya selo se le sengwe e seng dikarolwana tsa sona. Go buisa sentle ga setlhangwa go tsenyeletsa setlhangwa sotlhe mo go ranoleng, boitlhamedi, le ditiro tse di tlwaelegileng tsa mong le ditlhaloso.

Dikgato tse dingwe tsa dikwalo tse di ka kopantshwang le go rutela go tlhaloganya le go tlhaloganya diponagalo tsa botlhokwa tsa dikwalo ke **tatelano, mokwadi, thitokgang/ le dikgato tsa mofutakwalo**. Dikgato tse di ka kopanngwa. Mo **kgatong ya tatelano** le ya barutwana ba ka batlisisa le go kopanya pakathuthuto ya dikwalo le ditiragalo tsa hisetori ka nako e le nngwe.

Mo **kgatong ya mokwadi** barutwana ba ka tsaya karolo mo thutong e e anameng le e e tseneletseng ya mokwadi segolo mo pokong gape e ka lomaganya maboko a gagwe le le nako e e rileng ya hisetori.

Mo **kgatong ya morero** barutwana ba ka leba merero jaaka bosiamisi, go tswela pele, lerato jalo le jalo. go ralala palo ya maboko kgotsa mefutakwalo e e farologaneng le go di amanya go ditiragalo tsa maemo a botshelo a nnete. Ba ka dira ditshweetso ka ditiro tsa baanelwa le go tshwaela ka morero.

Go ya ka **kgato ya mofutakwalo,** barutwana ba ka rulaganya le go farologanya mefuta e e farologaneng ya mefutakwalo, sekao, pharologanyo magareng ga dipolotwana mo pading/ kgangkhutswe/terama/dinaane.

Dikgato tsa go ruta tiriso ya puo

Go ruta ga dipopego tsa puo go tshwanetse go tsepama mo mokgweng wa tiriso ya puo le se se ka diriwang ka puo, ke gore go dira jang bokao, go elatlhoko mathata le dikgatlhegelo, thotloetso, thotloetso ya ditsala le badirammogo, le mokgwa wa go tlhama botsalano jo bo tebileng. Go ruta dipopego tsa puo go tshwanetse go nna mokgwa wa go bona gore dilo di a diriwa.

Go ruta ga dipopego tsa puo /tsa thutapuo ka jaalo go tshwanetse ga tlhaeletsana ka le go lotaganngwa. .

Fa go rutiwa dipopego tsa puo melawana e e latelang e tshwanetse ya tlhokomelwa:

- Thutapuo e tshwanetse go rutwa mo go tlhameng ditlhangwa mo tirisong ya yona ka mafoko a mangwe go leng, ka puo ya nnete.

- Tiriso ya thutapuo ga e a tshwanela go felela mo go sekasekeng fela dipolelelo tse di sa nyalaneng-e tshwanetse go tlhalosa mokgwa o dipolelo di bopilweng ka one go tlhama setlhangwa sotlhe jaaka dikgang, ditlhamo, makwalo, le dipegelo, tseo barutwana ba di ithutang go di buisa le go di kwala mo sekolong.

- Tiriso ya didiriswa tse di maleba jaaka mmuisano, dipotsotherisano, e tshwanetse go tlhotlheletswa.

- Golaganya dipopego tsa puo ka go dirisa puo mo tirisong mo maitshetlegong a a farologaneng a botsalano sekao. go tlhagisa maikutlo le dikakanyo tsa mong; go itsise batho, go bua kgotsa go bega ka dilo, ditiro, le ditiragalo kgotsa batho mo tikologong, mo nako e fetileng kgotsa mo nako e e tlang, go dira dikopo; go dira ditshitshinyo, go neela dijo/dino le go amogela kgotsa go gana ka boikobo, go neela le tsibogela ditaelo;go bapisa le farologanya dilo.

- Dira ditirwana mo phaposing tse di amanyang le mefuta ya puo mo tirisong sekao. paka e e fetileng le tlhamo ya kanelo le go kwala pegelo;

- Tsepama mo ditirwaneng tse di nang le bokao. Go iponela melawana ya thutapuo ya puo ga go tlhoke go kgontsha morutwana go dirisa puo ka tomagaano le ka mokgwa o o tlhaloganyegang. Se se tla re itumedisang ke se se amanang le popego le tiriso go feta maemo a polelo e bong, mokgwa o o ka ona batho ba dirisang le fa e le puo ya molomo (mmuisano) kgotsa puo e e kwalwang (setlhangwa) ka tomagaano le ka mokgwa o o tlhaloganyegang.

- Dintlha tsa go kapodisa mafoko le segalo di se ka tsa otlhaelwa, fa e se fela fa di tlhola tlhaeletsano e e senang bokao.

2. 2 KABO YA NAKO YA PUOTLALELETSO YA BOBEDI

Mo sedikong/ tshekong ya dibeke di le pedi kabo ya nako ya dikgono tse di farologaneng tsa puo di tshitsintswe:

DIKGONO	KABO YA NAKO KA BEKE (DIURA)	KABO YA NAKO SEDIKONG/ TSHEKONG YA DIBEKE DI LE PEDI (DIURA)	%
Go reetsa le Go bua	**2**	1	25
Go buisa le Go lebelela: Tekatlhaloganyo le dikwalo		1	25
Go kwala le Go tlhagisa		1	25
Dipopego tsa puo le melawana (se se lotagantswe mo dikgonong di le 4)		1	25

Nako ya go ruta Puotlaleletso ya Bobedi ke diura di le 2 ka beke. Diteng tsotlhe tsa puo di rutwa ka tsheko/ sediko sa dibeke di le pedi (Diura di le 4). **Barutabana ga ba patelesege go sala tsheko morago mme tshwanela go tshwarelela ba sa fetoge mo tshekong e fela, ba tshwanetse go netefatsa gore dikgono tsa puo, bogolosegolo go buisa le go kwala di katisiwe.** Kabo ya nako ya dikgono tse di farologaneng tsa puo mo mophatong wa 7-9 ke dibeke di le 36. Dibeke di le nne di dirisetswa tlhatlhobo ya bogare jwa ngwaga le dibeke dingwe di le pedi ke tsa tlhatlhobo ya Sedimonthole.

2.3 DIDIRISWA TSA TSHEGETSO TSA GO ITHUTA LE GO RUTA

Barutwana ba tshwanetse go nna le tse di latelang go ithuta Puotlaleletso ya Bobedi mo mophatong wa 7 - 9:

MEPHATO 7 - 9	
DIDIRIRISWA TSE DI BOTLHOKWA	
Dibuka tsa puo tse di tlhaotsweng	√
Dithanodi	√
Nngwe ya mefutakwalo ya tse di latelang, e e dumeletsweng/ dikwalo tse di tlhaotsweng	
Patsana	√
Kgangkhutswe	√
Dinaane	√
Teramakhutswe	√
Poko	√
DIDIRISWA TSA MMEDIA	
Makwalodikgang	√
Dimakasine	√
Dipuisano tsa seyalemowa/diterama	√
Dipontsho tsa thelebišene/ diterama/ didokhumenthari	√

*** Barutwana ba tshwanetse ba bo ba rutilwe mefutakwalo e le meraro mo bofelong jwa kgato, sekao, mofutakwalo o le mongwe ka mophato:**

Barutabana ba Puotlaleletso ya bobedi ba tshwanetse go nna le:

a) Pegelo ya Pholisi ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo

b) Puo mo pholising ya thuto

c) Bukakgakololo ya puo e e tlhaotsweng e e dirisiwang ke barutwana le dibukakgakololo tse dingwe go dirisetswa metswedi, go tlaleletsa tse di tlhaotsweng.

d) Dithanodi (temenngwe, temepedi, ditementsi, thesaraso)

e) Mefutakwalo ya dikwalo e e tlhaotsweng e e maleba

f) Mefuta e e farologaneng ya didiriswa tsa mmedia: makwalodikgang, dimakasine, boroutšhara, difolayere/, jalo le jalo.

g) Go fitlhelelwa sediriswa sa kutlo/ pono go diriswa mo phaposing

h) Didiriswa tse dingwe tsa mmedia (mefuta ya makwalodikgang, dimakasine le boroutšhara)

Didiriswa tsa phaposi

a) Mefuta ya ditlhangwa e dirisetswe go tsenyeletsa maemo a a farologaneng a go buisa, sekao tlhopho ya dikwalo tse di nang le ditlhangwa tse dintsi tsa phaposi mo kgatong nngwe le nngwe ya phaposi.

b) Mefuta ya didiriswa tsa mmedia: makwalodikgang, dimakasine, diboroutšhara, difolayere/dipampitshana tsa tshedimosetso, diphasalatso/dipapatso, diphousetara, dipampitshana tsa tshedimosetso, jalo le jalo.

c) Didiriswa tsa kutlo/pono

KAROLO 3: DITENG LE DITHULAGANYO TSA GO RUTA DIKGONO

Karolo e, e kgaogantswe ka dikarolwana di le PEDI: thadiso ya dikgono, diteng le ditogamaano le Dithulaganyo tsa Go Ruta.

3.1 GO REETSA LE GO BUA

Go reetsa le go bua ke dikgono tse di farologaneng fela e nngwe e ikaegile ka e nngwe. Ka bobedi di bonala go ya go ile mo phaposiborutelong fa barutwana ba amogela le go buisana ka tshedimosetso. Go reetsa le go bua go go tlhomameng le go go sa tlhomamang mo mabakeng a a kgethegileng, sekao, ketsiso kgotsa dingangisano di batla thuto e e di totileng. Go reetsa le Go bua go go tlhomameng le go go sa tlhomamang go lotagantswe le puiso, go kwala le tiragatso ya puo, le go bua go ka naya setlhangwa se se kwadilweng sebopego sa tiro ya molomo (sk. puisetsogodimo).

GO REETSA

Dikgato tsa go reetsa

Thuto ya theetso ka gale e tsenyeletsa go ruta dintlha tsa dikgato tsa theetso. Se, ke tirwana ya maphata a le mararo e e tlhagisang ditogamaano tsa theetso e e ikemetseng go nopola le go tlhaloganya puo le mefuta e mengwe ya theetso. Ga se kgato nngwe le nngwe e e tla dirisiwang mo maemong mangwe le mangwe. Sekao, fa barutwana ba reeditse tlhaloso e e gatisitsweng ba tlile go tlhoka go dira tirwana ya **pele ga theetso** e e ba sedimosetsang ka tlhokego ya theetso e e tsepameng le go ba thusa go dira kgolaganyo le maitemogelo a bona. Ditirwana **tsa theetso** di ka thusa go ikgopotsa dintlha go sekaseka melaetsa. **Kgato ya morago ga puiso** e ka dira gore barutwana ba tsibogele se ba se utlwileng ka go araba dipotso tse di bonolo.

Ditirwana tsa tekatlhaloganyo ya theetso le tlhatlhobo di neela tšhono ya go ruta barutwana gore ba reetse jang.

Dikgato tsa theetso

1. ***Pele ga theetso*** go gorosa barutwana mo maemong a go reetsa. E ba letla go ikgopotsa kitso e e fetileng ka setlhogo, le go ipaakanyetsa theetso.

- Tsosolosa/tlhotlheletsa kitso e e itsiweng pele ga theetso, gore kitso ya bona ya mofuta o o rileng wa puo o a tsosoloswa.
- Bonelapele se setlhangwa se ka tswang se bua ka ga sona go tswa mo setlhogong
- Lebagana le tlotlofoko e kgolo e barutwana ba ka tswang ba sa e tlwaela
- Morutabana a ka kwala dipotso tsa kgato ya pele ga theetso go dira gore barutwana ba ngokege
- Barutwana ba tshwanetse gore ba bo ba ipaakanyeditse go dira ka thata, sekao, go ka dirisa phensele le bukana go ka tsaya dintlhathuto

2. ***Ka nako ya theetso barutwana ba ka reeletsa mabaka a a farologaneng:***

(Ela tlhoko gore ke ikatiso e ntle mo barutwaneng go reetsa setlhangwa gantsinyana, ba lebelela ntlha e e farologaneng mo nakong e nngwe le e nngwe)

2.1 Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng

- Batlisisa bokao; nopola dikakanyokgolo le tsa tlaleletso
- Ka gale lebelela go tlhaloganya molaetsa ka go lebisisa go kopana, go dira le go tlhomamisa diponelopele ka mokgwa wa dipotso.
- Itirele dintlha tse di tlhaloganyesegang; nopola, latedisa, rulaganya, sobokanya, tlotla gape, sala ditaelo morago.
- Lemoga sebui/ mokgwa o motlhagisi a dirisang dikarolo tsa mmele ka teng le ditemosi dingwe tsa pono

2.2 Go reeletsa tlhaeletseno le ba bangwe

- Dirisa melawana ya thefosano mo metlotlong kgotsa tiro ya ditlhopha.
- Botsa dipotso go tshegetsa motlotlo
- Tsibogela puo ya matsogo, tebo ya matlho, le ya mmele.
- Bontsha kgatlhego le tlhokomelo ka nepagalo ka go bontsha, le kemo ya mmele, jalojalo
- Dirisa melawana e e nepagetseng ya go nna maitseo le go bontsha tlotlo mo go ba bangwe.

2.3 Go reeletsa kgatlhegelo

- Tsibogela bontle jwa boleng jwa setlhangwa sa molomo, sk. moribo, lebelo, seabe sa lentswe.
- Tsiboga mo maemong a tlhaeletsano
- Dirisa melawana ya thefosano mo metlotlong
- Emelela kemo
- Botsa dipotso go tsweletsa tlhaeletsano
- Tsibogela puo, puo ya tiriso ya dikarolo tsa matsogo, tebo ya matlho le puo ya tiriso ya dikarolo tsa mmele .
- Bontsha go tlhaloganya kamano magareng ga puo le setso ka go bontsha tlotlo le melawana ya setso

3. Morago ga puiso go sala morago maitemogelo a morutwana a theetso**.**

Barutwana ba:

- Tsibogela dipotso
- Poeletso ya dintlhanathuto
- Sobokanya
- Fetolela tshedimosetso go tswa mo popegong ya go bua go ya kwa go ya go kwala. Sekao. dirisa tshedimosetso go neela setshwantsho maina.
- Tlamaganya tshedimosetso e ntšhwa le kitso e e fetileng.
- Dira bokhutlo, neela kakanyo ya gago;

Ditshitshinyo tsa boleele jwa ditlhangwa tse di dirisediwang tekatlhaloganyo ya theetso

DITLHANGWA	MEPHATO	MOKWALO O O KGAOGANENG	MOKWALO O O KOPANENG
• Ditlhangwa tsa molomo, pono, kutlopono le ditlhangwa tsa popegontsi le tsa mmediantsi • Ditlhangwakutlo • Ditlhangwa tsa boitlhamedi • Ditlhangwa tsa dikaedi le tshedimosetso • Ditlhangwa tsa go ikhumisa • Ditlhangwa tsa kutlopono (difilimi, thelebišene mananeo le didokhumenthari, dipontsho tsa selaete, dikgatiso, mananeo a seyalemowa, ditshwanstho (dinepe), dibidio tsa mmino.	7	Bonnye metsotswana e le 30	Bonnye metsotswana e le 30
	8	Bonnye metsotswana e le 45	Bonnye metsotswana e le 45
	9	Bonnye motsotswana o le 1	Bonnye motsotswana o le 1

Go bua

Ditaelo tsa go bua di tlhoka go lemoga maemo a a tlhomameng le a a sa tlhomamang a puo a mantsi, , go tswa mo metlotlong e e repileng go ya go e e tlhomameng. Go bua sentle, ka thelelo, ka tomagano, ka go itshepa le ka nepagalo go tshwanetse ga nna maikaelelo a go ruta go bua.

Go ruta ga puo go tshwanetse go tsenyeletsa kitso ya dikgato le ditogamaano tsa tlhaeletsano.

Dikgato le ditogamaano tsa go bua

Dikgato tsa go bua di akaretsatse di latelang:

- Go ipaakanya: go batlisisa le go rulaganya
- Go ikatisa
- Go tlhagisa

Motlotlo o o ipaakanyetsweng le tlhagiso

Dikgato tsa motlotlo o o ipaakanyeditsweng ka gale o ka akaretsa dikgato tse di tlhagisitsweng tse di fa godimo)) mefuta ya tlhagiso ya molomo e e tlhomameng e ka akaretsa mokgwa wa go kwala kgotsa wa tlhagiso ya molomo e o barutabana ba ka e tlhatlhobang.

1. ***Go dira paakanyetsotiro, go batlisisa le go rulaganya***

Barutwana ba bontsha go ipaakanya le go rulaganya dikgono tsa go tlhagisa ka molomo. Ba:

- Dirisa didiriswa le tsa kaelo go bona le go tlhopha tshedimosetso
- Rulaganya le go kwala tshedimosetso:kwala dintlhathuto;
- Dirisa matseno le bokhutlo tse di nonofileng
- Go godisa dikakanyo ka go di bua ka bokao jo bo tlhamaletseng
- Dirisa didiriswa, tse di utlwiwang le tse di bonwang go oketsa kgatlhego le nepagalo ya ditlhagiso

Go ikatisa le Go tlhagisa

Barutwana ba bontsha ikatiso ke dokgono tsa tlhagiso ya molomo. Ba

- Dirisa mefuta e e maleba ya go bitsa batho go ya ka maemo
- Bontsha temogo ya baamogedi;
- Bontsha temogo ya boemo: jo bo tlhomameng, jo bo sa tlhomamang, le puo e e tlwaelegileng kgotsa puo ya setlhopha se se rileng
- Tlhagisa kakanyo ya gago
- Dirisa dipopego tsa puo le melawana tse di nepagetseng
- Dirisa ditogamaano tsa puo ya molomo le tsa puo ya mmele tse di maleba go gatelela bokao, sekao, segalo, kutlwalo ya lentswe/ phetogo ya segalo, tebo ya matlho, puo ya sefatlhego, puo ya matsogo, le puo ya mmele
- Bua o dirisa kapodiso e e maleba e e utlwagalang , phetogo ya segalo go tlhagisa bokao

Lebelela puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha

Diponagalo le melawana ya ditlhangwa tsa tlhaeletsano ya molomo.

Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha (lebelela diponagalo le melawana ya tlhaeletsano ya molomo fa tlase)

- Simololola le go tsweletsa puisano
- Botsa le go tsibogela dipotso go tsweletsa tlhaeletsano
- Dirisa melawana ya thefosano
- Tlhalosa bokao mo go tlhokagalang
- Tsibogela puo, puo ya matsogo, tebo ya matlho le puo ya dikarolo tsa mmele
- Bontsha kgatlhego letlhokomelo e e maleba ka puo, kemo le puo ya matsogo

Diponagalo le melawana ya ditlhangwa tsa tlhaeletsano ya molomo

1. Go bua go go sa tlhomamang le tiro ya setlhopha

GO BUA/ POPEGO YA SETLHANGWA SA MOLOMO	MAITLHOMO	DIPONAGALO
Motlotlo o o sa tlhomamang / puisano / tiro ya setlhopha **Lebelela ditlhagiso tse di dirisitsweng mo motlotlong.** **Lenaanefoko**	Go tlhaeletsana ka ditlhogo tse di neilweng.	• Simolola le go tsweletsa metlotlo • Dirisa melawana ya thefosano • Tlatsa diphatlha le go rotloetsa sebui. • Tlhalosa bokao fa go tlhokagala • Botsa le go tsibogela dipotso go tsweletsa tlhaeletsano. • Tsibogela puo, puo ya matsogo, tebo ya matlho le puo dikarolo tsa mmele. • Bontsha kgatlhego le tlhokomelo ka nepagalo ka go tlhagisa, kemo ya mmele le puo ya dikarolo tsa mmele.
Puisetsogodimo e e sa ipaakanyediwang	Go abelana setlhangwa	• Buisa ka thelelo le ka lentswe le le kwa godimo • Kapodisa mafoko sentle kwa ntle ga go fetola bokao.

2. Go bua le go tlhagisa go go tlhomameng .

Lebelela ditshwaelokakaretso ka paakanyo tlhagiso fa godimo.

GO BUA/ POPEGO YA SETLHANGWA SA MOLOMO	MAITLHOMO	DIPONAGALO
Motlotlo o o ipaakanyeditsweng **Mofuta o, o tla tlhagisa bopaki jwa patlisiso le ipaakanyo**	E e farologaneng: Go itsise/abelana	• Dira paakanyo/ dipatlisiso • Rulaganya didiriswa ka mokgwa o o tshwaraganeng. Tlhopha le go godisa dikakanyokgolo mme o di tshegetse ka dikao. • Dirisa kagego, tlotlofoko, puo le melawana tse di nepagetseng, • Dirisa segalo, kutlwalo ya lentswe, lebelo, tebo ya matlho, kemo le puo ya matsogo ka nepagalo. • Dirisa matseno le bokhutlo tse di nonofileng. • Dirisa setaele le rejisetara tse di maleba. • Dirisa didiriswa tsa pono, kutlo le/kgotsa tsa kutlopono tse di maleba. Sekao. ditšhate, diphousetara, dilo, ditshwantsho
Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	Go abelana setlhangwa se se kwadilweng ke mong kgotsa ke yo mongwe go itumedisa.	• Buisa ka thelelo le ka tlhokomelo go ya ka maitlhomo le tiro. • Kapodisa mafoko sentle kwa ntle ga go fetola bokao. • Tiisa bokao ka go dirisa segalo, kutlwalo ya lentswe, lebelo, tebo ya matlho, kemo le puo ya matsogo.

3. Go buela maitlhomo/maemo a a kgethegileng

GO BUA/ POPEGO SA SETLHANGWA SA MOLOMO	MAITLHOMO	DIPONAGALO
Go neela dikaelo	Go bolelela mongwe gore o goroga jang kwa lefelong le le rileng	• Dirisa modirisotaelo thata. • Dirisa dipolelo tse dikhutshwane e bile di tlhamaletse. • Dirisa tatelano e e rulaganeng • Ba kaele go ya kwa ntlheng e e rileng • **Supa sekgala** • Tlamela ka tshedimosetso ka ga matshwaonaga (sekao. o • tla feta kereke ka fa letsong la gago la molema) a a mo tseleng.
Go neela ditaelo	Go tlhalosa gore tiro e diriwa jang/o ka apaya jang sejo sengwe, jalojalo.	• Go tlhalosa le go laela gore sengwe se dirwa jang kgato ka kgato • Didiriswa/ ditlabakelo tse di tlhokagalang di neelwa go ya ka thulaganyo • Neela ditaelo tse di tlhamaletseng, di nepagetse e bile di rulagane sentle. • Dirisa tlotlofoko e e maleba.

Nako e e tshitsintsweng ya tlhaeletsano ya molomo

(Ela tlhoko: nako e e lekanyeditsweng go buisa tsebe e le nngwe ya bogolo jwa A4 mo puong ya mokwalo o o kgaoganeng e ka nna metsotso e le 3).

DITLHANGWA	NAKO MEPHATO 7- 9
Metlotlo	Metsotso e le 5 - 10 go setlhopha/barutwana botlhe mo phaposing
Mmuisano/puisano	Metsotso e le 1-2 go bobedi
Dikaelo le ditaelo	Motsotso o le 1
Puiso e e ipaakanyeditsweng	Motsotso o le 1
Dipuo tse di ipaakanyeditsweng	Motsotso o le 1
Go tlotla ditiragalo	Go ya go metsotso e le 2
Tlhaeletsano ya letsatsi le letsatsi, sekao. go kopa thuso, maitshwarelo, jalojalo.	Metsotso e le 1 - 2

Ditlhagiso tse di dirisiwang mo puong ya tlhaeletsano ya Setswana - Lenane la dikaelo

GO KOPA TETLA/ DIKOPO • A nka … ? • A ke letlelelwa go …? • A go ka kgonega gore ke …. . ? • A go siame fa …. ? • A go tla siama fa …? • A o ka tshwenyega fa …? • Tsweetswee ntetle / ntelelele / … • A o tla dumela go …?	**GO KGAOLETSA** • Tshwarelo, a nka …? • Tshwarelo, a o nagana gore nka? • Tshwarelo, a o itse. . . ? • Tshwarelo, a o ka nthusa ka …?
GO THUSA • A nka go thusa? • A o batla sengwe? • A o tlhoka thuso? • Nka go thusa ka eng ? • Nka go direla eng gompieno	**GO TLHOKA THUSO** • A nka thuswa ka …? • A o ka nthusa go …? • Ke tlhoka thuso ya …? • Tsweetswee, nthuse ka …? • Tsweetswee, ntshwarise/ntseise fa . . . ?
GO KOPA TSHWARELO • Tshwarelo. • Ke itshola gore. . . • Ke kopa o intshwarele ka … • Ke maswabi go … • Tsweetswee intshwarele go … • Intshwarele • Ga ke a go utlwa sentle	**GO NGONGOREGA** • Ke maswabi go bua se, fela … • Ke maswabi go go tshwenya, fela … • Ka gongwe o lebetse go … • Ke akanya gore gongwe o lebetse go . . . • Intshwarele fa e le gore ke tswile mo tseleng . . . • Go ka tswa go nnile le go sa tlhaloganyane ka . . . • Se nkutlwe ka tsa ga morakile, fela …
GO NEELA KGAKOLOLO • Ga ke akanye gore o …. • O tshwanetse go … • Ga o a tshwanela … • Fa nka bo ke le wena, ke ne ke tla … • Fa nka bo ke le mo maemong a gago, ke ne ke tla • Fa ke ne ke tla ipaya mo ditlhakong tsa gago, ke ne ke… • Go botoka fa o ka … • Ga o a tshwanela go … • Sengwe le sengwe se o se dirang o se ke wa …	**GO SEKAMELA MO LETLHAKORENG** • A o ka rata go … • Kgotsa ka … • Goreng re se ke ra … • Le ga le, nka rata…wena o akanyaeng? • O akanya re ka dira eng? • Fa e ka bo e le mo thatong ya me ke ne ke tla… • Ke akanya gore re …
GO FOPHOLETSA, GO ITSEELA TSHWETSO • • Ke akanya a ipaakanyetsa go… • • E ka tlhoka … • • A ka tswa a … • • Go lebega e kete . . . • • Motlhamongwe o tlhoka … • • Gongwe o/ba tlhoka … • • Go thata go bua, fela ke akanya gore … • • Ga ke tlhomamise , fela ke akanya gore …	**GO NEELA TSHEDIMOSETSO E E SA NETEFADIWANG** • Go ka nna . . . • Ka tekanyetso go na le … • Go na le palo e kgolo ya … • … o bonela pele … • Ke tsa sebopego sa … • Go thata go itse, fela ke fopholetsa gore … • Ga ke tlhomamise, fela ke akanya gore …

GO DUMEDISA/ LAELA	GO ITEKOLA
• **Maeto a maleele, malatsi a boikhutso, maeto a** • **makhutshwane** • Tsamaya sentle. • Itumelele malatsi a gago a boikhutso. • Nna le loeto lo lo monate • Nna le nako e e monate, sk, kwa dijong tsa maitsiboa. • Itumelele nako eo, sk. kwa Huhudi	• Se, se ntiretse tota ka gonne … • Ke dirile se sentle ka gonne … • E ne e ka bo e nnile botoka fa nka bo ke … • Se, se ka tokafadiwa ka … • Tswelelopele e a bonagala/ ga e bonagale gonne • Se, se atlega ka gonne …
DIPOTSO TSA MORAGO GA LOETO • Malatsi a gago a boikhutso a ne a le jang kwa …? • A o ne wa itumelela nako ya gago kwa . . . ? • Loeto lwa gago lwa sefofane/sekepe lo ne lo le jang?	

3.2 GO BUISA LE GO LEBELELA

Go buisa le go lebelela go kopanya dintlha tse pedi: 1) go ithuta le go dirisa ditogamaano tsa go tlhaloganya diponagalo tsa setlhangwa. 2) go ithuta le go dirisa kitso ya diponagalo tsa setlhangwa. Dintlha ka bobedi di tshwanetse go nna teng mo thutong ya go buisa le go lebelela ditlhangwa tsa dikwalo.

Go buisa le go lebelela diteng go rulagantswe ka: 1) go buisetsa go tlhaloganya 2) go buisetsa go ithuta go go tlhomameng (dikwalo) le go buisa ka nosi go go atolositsweng.

Dikgato tsa go buisa

Thuto ya go buisa ka gale e akaretsa go dira ka dintlha tsa dikgato tsa puiso. Se, ke tirwana ya dikgato di le tharo tse di senolang ditogamaano tsa puiso e e ikemetseng ya go tlhaloganya setlhangwa. Ga se kgato nngwe le nngwe ya puiso e e tla dirisiwang mo maemong mangwe le mangwe. Sekao, fa barutwana ba ithuta mofuta wa setlhangwa kgotsa mofutakwalo o ba sa o tlwaelang, ba tshwanetse go dira tirwana ya **kgato ya pele ga puiso** e e ba lemosang diponagalo tse di fa godimo fela tsa mofuta wa setlhangwa seo, le go ba thusa go supa kgolagano le maitemogelo a bona. Ditirwana tsa **kgato ya puiso** di ka ba thusa go sekaseka sebopego le diponagalo tsa puo ka botlalo. **Kgato ya morago ga puiso** e ka rotloetsa barutwana mo go lekeng go tlhagisa mofutakwalo mo sebopegong sa setlhangwa se ba se ikwaletseng.

Dikgato tsa go buisa

1. ***Pele ga puiso*** go gorosa morutwana mo setlhangweng. Go rotloetsa dikgolagano le kitso e e fetileng.

- Go okola dintlha le go tlodisa matlho mo diponagalong tsa setlhangwa: setlhogo, ditlhogwana, dintlhatlhaloso, dintlha tsa pono le tshedimosetso ya kerafo, sk. kagego le tiriso ya dipalo, dikai, ditshwantsho, dikerafo, ditšhate, dimmepe, go batlisisa mafokomagolo, jalo jalo

- Go bonelapele a dirisa tshedimosetso go tswa mo go okoleng dintlha gore ba kgone go bona gore setlhangwa se bua ka ga eng le go tlodisa matlho go ntsha dintlha tse di kgethegileng,

- Go dira ka tlotlofoko ya botlhokwa e e ka tswang e sa tlwaelega mo barutwaneng

2. ***Puiso*** e akaretsa go bopa bokao jwa setlhangwa le go tsaya popegopuo ya sona tsia.

- Go bopa kutlwisiso ya setlhangwa

- Go aga bokao jwa mafoko a a sa tlwaelegang le ditshwantsho ka go dirisa dikgono tsa tlhaselo ya mafoko le metlhala (masupatsela) ya bokao.

- Go dirisa ditogamaano tsa go tlhaloganya: go dira dikgolagano, go lekola go tlhaloganya, go lolamisa lebelo la go buisa go ya ka thatafalo ya setlhangwa, go buisa gape mo go tlhokegang, go lebelela tshedimosetso setlhangweng e ba ka kopanang le yona e e ka ba thusang, go botsa le go araba dipotso (go tswa go tsa seemo se se kwa tlase go ya go se se kwa godimo), go bopa setshwantshokgopolo, go itseela tshwetso le go ipopela bokao mo tirisong, go buisa dikakanyokgolo, go tlhokomela tlhopho ya mafoko le dipopego tsa puo, go lemoga mofuta wa setlhangwa ka popego ya sona le diponagalo tsa puo.

- Go dira dintlha kgotsa go sobokanya dikakanyokgolo le tsa tshegetso.

3. ***Morago ga puiso*** go kgontsha barutwana go lebelela le go tsibogela setlhangwa sotlhe*.*

- Go araba dipotso tsa setlhangwa go tswa go tsa seemo se se kwa tlase go ya go se se kwa godimo.

- Go bapisa le go farologanya;

- Go tlhatlhoba, go tsaya ditshwetso le go tlhagisa mogopolo wa mong

- Go kwala mofutakwalo gape ka go kwala ga bona (mo go maleba)

Sekao sa mofuta wa dipotso

Dipotso tsa kitso	Go diragetse eng morago ga…? A o ka neela … Tlhalosa se se diragetseng kwa … Ke mang yo o buileng le … Tlhalosa bokao jwa . . . . . ?
Dipotso tsa go tlhaloganya	Ke mang yo o e neng e le moanelwamogolo …? A o ka neela sekao sa …? A o ka tlhalosa ka mafoko a gago …?
Dipotso tsa go diragatsa	A o ka gopola ka tiragalo nngwe e e neng …? A o sa ntse o gakologelwa gore re *ne re lebeletse tshwantshanyo - tshwantshanyo e ka tlhalosiwa jang mo moleng o?*
Dipotso tsa tshekatsheko	Ke tshusumetso efe e e nnileng gona …? A o ka akanya ka tsela nngwe e e botoka ya …? Ke lefe la maboko a mabedi a, le o le ratang? Goreng o rialo? Ee! Kgotsa Nyaa !
Dipotso tsa go tlhatlhoba	Ke tshusumetso efe e e nnileng gona …? A o ka akanya ka tsela nngwe e e botoka ya …? Ke lefe la maboko a mabedi a, le o le ratang? Goreng o rialo?

Tlhopho ya mofuta wa setlhangwa

Barutabana ba tshwanetse go netefatsa gore barutwana ba buisa mefuta ya ditlhangwa mo tsamaong ya ngwaga . Go tshwanetse go nne le go lekalekana magareng ga ditlhangwa tse di buisetswang tekatlhaloganyo, tlhaeletsano le go itumedisa.

PUISOTSENELELO

1. 1 Puiso e e tseneletseng ya ditlhangwa tse dikhutshwane tse di kwaletsweng GO TLHALOGANNGWA mo maemong a mafoko

Barutwana ba dirisa ditogamaano tse di farologaneng go tlhaloganya ditlhangwa. Ba aga tlotlofoko ba dirisa dikgono tsa go kgaoganya mafoko ka dipopi le go a dirisa.

- Dirisa dithanodi, dithesorase, le dikaedi tse dingwe tse di thusang go neela bokao, mopeleto, kapodiso le dikarolo tsa puo tsa mafoko a a sa tlwaelegang.

- Supa bokao jwa ditlhogo tse di tlwaelegileng (sk. mo-, ba-,) le megatlana e e tlwaelegileng (sk. ng, -na, -nyana)
- Tlhomamisa bokao jwa mafoko le kamano ya ona go tlhagisa kitso e e amanang le mafoko otlhe a a dirisang dikutu, ditlhogo le megatlana
- Dirisa bokao jwa setlhangwa (sekao, tlhaloso go ya ka polelo) matshwao a puiso (sekao, phegelwana, matshwao a nopolo) matshwao a a mo ditshwantshong (sekao, mokwalo wa bontsho jo bo tseneletseng) go tlhagisa bokao jwa mafoko a a sa tlwaelegang
- Lemoga le go dirisa puo e e tlwaelegileng le puo ya diane le maele a Setswana.
- Tlhaola tshimologo le tiriso ya mafoko a maŝwa, (sekao, mafoko a ditlhopha a mo mebileng, maadingwa, sk. Toropo, beibele), Farologanya magareng ga mafoko a a tlwaetseng go kopakopanngwa, sekao - ditumatshwano, makwalatshwano, jalo jalo.
- Lemoga dingwe tsa dikhutshwafatso
- Dirisa kitso ya thutapuo go lemoga bokao. Lebelela dipopego tsa puo le melawana - Lenaane le le kaelang kwa tlase (3. 4)

1. 2 Puiso e e tseneletseng ya ditlhangwa tse di dikhutshwane tse di kwaletsweng GO TLHALOGANNGWA mo maemong a dipolelo le ditemana.

Barutwana ba dirisa kitso ya bona ya thutapuo go tlhaloganya kagego ya polelo le thulaganyo ya setlhangwa.

Go ithuta setlhangwa mo maemong a, go neela tšhono ya go lotanya thuto ya dipopego tsa puo.

- Tlhaola le go dirisa bokao le tiriso ya dipopego tsa puo le melawana ya tsona mo ditlhangweng.

1. 3 Puiso e e tseneletseng ya ditlhangwa tse di dikhutshwane tse di kwaletsweng GO TLHALOGANNGWA mo maemong a setlhangwa sotlhe

Barutwana ba dirisa kitso ya bona ya mefutakwalo le go ithuta setlhangwa go go tlhomameng go tlhaloganya bokao, maikaelelo le seabe sa setlhangwa sotlhe.

- Nyalanya setlhangwa le maitemogelo a bona
- Dira bokhutlo; bopa le go tshegetsa kakanyo ya gago

1. 4 *Puiso e e tseneletseng ya ditlhangwa tse dikhutshwane tsa TSHOBOKANYO LE GO KWALA DINTLHATHUTO*

Barutwana ba dirisa go tlhaloganya diponagalo tsa setlhangwa go se sobokanya. Lebelela ditogamaano tsa go buisa tse di fa godimo.

- Okola dintlha le go tlodisa matlho gore ba kgone go bona dintlhakgolo le morero
- Kwala lenaane la dintlhakgolo

1. 5 ***Puiso e e tseneletseng ya DITLHANGWA TSA POPEGONTSI LE TSA PONO***

(Ditlhangwa tsa popegontsi di dirisa ditlhangwa tsa pono le tse di kwadilweng mo setlhangweng se le sengwe sk. dipapatso, dikhathunu, jalo jalo. Di ka kopanya se le puo e e buiwang le e e dirisang puo ya matsogo)

Barutwana ba ka dirisa kitso ya dintlha tsa ditshwantsho le tsa pono go tlhaloganya gore di tshegetsa jang ditlhangwa tsa tlhaeletsano tsa popegontsi.

- Tlhaola le go buisana ka maitlhomo le molaetsa wa ditlhangwapono tse di tlhametsweng go itumelelwa le go kgatlhisa, sk. filimi, dikhathunu, dibidio tsa mmino, dikgemetšhana tsa dikhomiki

GO BUISA DIKWALO/MOFUTAKWALO

Barutwana ba buisetsa go itumela le go kgatlhegela ditlhagwa tsa dikwalo kgotsa mefutakwalo le go tsibogela dipotso tsa tekatlhaloganyo. Ba tlhaloganya motheo wa diponagalo tsa mefuta e e farologaneng ya dikwalo, sekao gore leboko le na le diponagalo tse di farologaneng le tsa kgangkhutswe.

GO BUISA/GO LEBELELA GA MORUTWANA KA NOSI GO GO ATOLOSITSWENG

Barutwana ba ikatisa ka ditogamaano tse di bontshitsweng ka nako ya go buisa ka tsenelelo go itumedisa/ go ijesa monate. Dikaelo tsa morutabana ka ga phitlhelelo le maemo di botlhokwa thata ka nako e ya lenaneo la puiso.

- Dirisa dilaeborari le go itse melawana ya go boloka dibuka.
- Buisa/lebelela mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa tsotlhe, sekao. dibuka, dimakasine, makwalodikgang, diwepesaete, difilimi morago ga nako ya sekolo. .

DITLHANGWA TSE DI DIRISEDIWANG THUTO E E LOTAGANENG YA DIKGONO TSA PUO MO KGATONG E KGOLWANE

Go tlaleletsa ditlhangwa tsa dikwalo mo go ithuteng go go tlhomameng, ditlhangwa tse di tshwanetseng go dirwa mo mephato 7-9 di akaretsa ditlhangwa tse di kwadiwang, tsa pono le tsa tlhaeletsano ka maitlhomo a a farologaneng. Kgato ya Katiso le Thuto Kakaretso e akaretsa ditlhangwa tse di kwadilweng, tsa pono, mmediantsi ka maitlhomo a a farologaneng. Ditlhangwa dingwe di ka ithutelwa boleng jwa temogo ya bontle jwa tsona; dingwe di ka ithutiwa jaaka dikao tsa go kwala.

Ditlhangwa tsa dikwalo tse di ithutiwang **Mefuta ya ditlhangwa tse di ithutiwang mo Kgatong e Kgolwane.** **Mefutakwalo e e atlanegesiwang** Mefutakwalo e e atlanegesitsweng e akareditswe mo Kathalokong ya Bosetšhaba ya Ditlhangwa tsa Dikwalo. **Patsana** **Dikgangkhutshwe /Dinaane** (Mephato 7 - kgang e le 1) (Mophato 8 - kgang e le 1) (Mophato 9 - dikgang di le 2) **Teramakhutswe** **Poetry** (Mophato 7 - Maboko a le 2) (Mophato 8 - Maboko a le 2) (Mophato 9 - Maboko a le 3)	**Ditlhangwa tse di kwadilweng tsa tshedimosetso** Dithanodi Diensaetlolopedia Manane Dikaedi tsa megala Dibukakgakololo Dithesorase Mananenako Dikaedi tsa thelebišene **Ditlhangwa tse di kwadilweng tsa mmedia** Diathikele tsa makasine Diathikele tsa makwalokgang Dikwalokgatiso Dikitsiso Dipapatso/diphasalatso **Mefuta e e kwadilweng ya ditlhangwa tsa kutlo** Mmuisano Dipuo Dipina	**Ditlhangwa tsa mmediantsi/ pono tsa tshedimosetso** Ditšhate, dimmepe Dikerafo, manane, tšhate ya pae Letlhomeso (mmepe wa tlhaloganyo), dithalo Diphousetara Difolaeyara, diphamfolete, diboroutšhara Matshwao Tshedimosetso ya thelebišene Didokhumenthari tsa thelebišene (Ditlhagiso tsa tiragalo nngwe/botshelo jwa mongwe) Ditsebe tsa inthanete, mafelo a inthanete, diboloko tsa wepe Bukapontshasefatlhego le mafaratlhatlha a mangwe a loago Tlhagiso ya yshedimosetso Diteransepherensi **Ditlhangwa tsa mmediantsi/ pono tsa temogo ya bontle** Difilimi Dinepe Ditshwantsho
Go humisa kitso Difilimi Ditlhatlhamano tse di tlhophilweng tsa thelebišene/didokhumenthari Diterama tsa seyalemowa Ditlhamo Makwalotshelo Ikwalotshelo Dinaane Dikinane Dinoolwane	**Ditlhangwa tse di kwadilweng tsa tirisano le tse di leng magareng ga batho le tsa tirisano:** Makwalo Dibukatsatsi Ditaletso Di-imeile/ makwalo a maranyane Melaetsakhutshwe (SMS) Dintlhathuto Dipegelo **Ditlhangwa tsa tirisano tsa tlhaeletsano mo kgwebong** Makwalo a kgwebo/semmuso Metsotso le lenanetema	**Ditlhangwa tsa mmediantsi/ pono tsa boitumediso le boiphino** Difilimi Mananeo a thelebišene Dibidio tsa mmino Dikhathunu, tsa metlae Dikgemetšhana tsa khomiki Metlae(e e thadisitsweng) Mekwalo e e epilweng mo maboteng **Ditlhangwa tsa kutlo/medumo** Mananeo a seyalemowa Go buisiwa ga diterama Go buisiwa ga dipadi kgotsa dikgangkhutshwe Dipuo tse di gatisitsweng **Dipapatso/ phasalatso mo seyalemoweng, thelebisene, makwalodikgang le dimakasine**

Ditlhangwa tse di kwadilweng tse di leele tse di tla buisediwang go tlhaloganngwa/puisotsenelelo le tshobokanyo.

	MOPHATO	MOKWALO O O KGAOGANENG	MOKWALO O O KOPANEN
Puisetsogodimo ya setlhangwa	7	Mafoko a le 200 - 250 Dipolelo di le 5-6 (temana e le 1)	Mafoko a le 40 - 70
	8	Mafoko a le 250 - 300 Dipolelo di le 5-8 (ditemana di le 2)	Mafoko a le 70 - 90
	9	Mafoko a le 300 - 350 dipolelo di le 5-10 (ditemana di le 3)	Mafoko a le 90 - 110
Tekatlhaloganyo	7	Mafoko a le 200 - 250	Mafoko a le 40 - 70
	8	Mafoko a le 25 Mafoko a le 0 - 300	Mafoko a le 70 - 90
	9	Mafoko a le 300 - 350	Mafoko a le 90 - 110
Tshobokanyo	7	Mafoko a le 100	Mafoko a le 80
	8	Mafoko a le 120	Mafoko a le 100
	9	Mafoko a le 140	Mafoko a le 120

3. 3 GO KWALA LE GO TLHAGISA: DIKGATO TSA GO KWALA, DITENG, DITOGAMAANO LE DITLHANGWA

Go kwala le go tlhagisa go akaretsa dintlha di le tharo: 1) Go dirisa dikgato tsa go kwala 2) Go ithuta le go dirisa kitso ya popego le diponagalo tsa mofuta wa ditlhangwa tse di farologaneng 3) Go ithuta le go dirisa kitso ya popego le matshwao a puiso mo ditemaneng le mo dipolelong.

Dikgato tsa go kwala

Thuto ya go kwala ka gale e tla tsenyeletsa go dirisa dikgato tsa go kwala. Le fa go le jalo, ga se kgato nngwe le nngwe mo dikgatong tsa go kwala e e dirisiwang mo maemong mangwe le mangwe. Sekao, Fa barutwana ba kwala mofuta wa setlhangwa se se tlwaelegileng, ba ka se tlhoke go sekaseka diponagalo tsa popego le puo ka botlalo.

Go ka nna le maemo a barutabana ba tla tlhokang go lebelela popego ya polelo kgotsa go kwala temana, kgotsa barutwana ba kwala ditlhangwa kwa ntle ga go kwala ditlhangwa tsa ntlha mo go ipaakanyetseng tlhatlhobo.

Go tlhopha mofuta wa setlhangwa

Barutabana ba tshwanetse go netefatsa gore barutwana ba kwala mefuta e le mentsi ya ditlhangwa mo ngwageng. Go tshwanetse ga nna le tekano magareng ga mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa le go kwalela maitlhomo a a farologaneng. Ditlhangwa tsa tirisano, boitlhamedi, ditlhangwa tse o buang o le nosi, le ditlhangwa tse o buisanang le mongwe jalo le jalo. Barutabana ba tshwanetse go tlhopha mofuta wa setlhangwa le setlhogo se se maleba seo barutwana ba ka kwalang ka sona, sekao, Temana ya kanelo/ tlhaloso ka setlhogo: “Dijo tseo ke di ratang”.

Dikgato tsa go kwala

Pele ga go kwala

- Go tlhagisa barutwana mo tlotlofokong e e maleba le mofuta o o tshwanang wa setlhangwa.
- Sekaseka dikakakanyo tsa setlhogo.

Go dira paakanyetsotiro

- Tlhama paakanyetso ya setlhangwa o dirisa popego le dikakanyo tse go buisanweng ka tsona mo kgatong ya pele ya go kwala
- Tlhaola dikakanyokgolo sekao, ka go dirisa mmepa wa tlhaloganyo
- Tlhomaganya dikakanyo ka mokgwa wa tatelano gore di tlhaloganyege

Go kwala setlhangwa sa ntlha

- Kwala setlhangwa sa ntlha seo se akaretsang maikaelelo, baamogedi, setlhogo le mofuta wa setlhangwa
- Tlhopha mafoko a a maleba.
- Rulaganya dikakanyo ka tatelano gore kgang e tlhaloganyege
- Rulaganya dikakanyo le/kgotsa ditshwantsho
- Buisa setlhangwa ka kelotlhoko le go bona pegelo go tswa go morutabana

Go boeletsa, go tseleganya, go tlhotlha diphoso le , go tlhagisa

- Go sekaseka setlhangwa sa gago le tsa ba bangwe go di tokafatsa o dirisa dintlha tsa kelo tse di beilweng
- Siamisa tlhopho ya mafoko, popego ya dipolelo le ditemana
- Dira ka tatelano le go lotaganya ditemana
- Dirisa thutapuo, mopeleto le matshwao a puiso ka nepagalo
- Baakanya setlhangwa sa ntlha go tsenyeletsa le popego
- Tlhagisa setlhangwa

Barutwana ba dirisa kitso ya bona ya dipopego tsa puo le melawana go kwala ditlhangwa

Tlhopho ya mafoko

- Itse le go dirisa bontsi jwa tlotlofoko
- Itse gore lefoko ke la karolopuo efe le gore le ka dirisiwa jang mo polelong
- Itse fa lefoko le tlhomame, le sa tlhomama, le le dirisiwang ke setlhopha se se rileng kwa mmileng(le le kgobang) le go le dirisa ka tsela e e maleba kgotsa go sa le dirise gotlhelele

- Peleta mafoko sentle
- Dirisa dithanodi tsa puo e le nngwe le tsa dipuo di le pedi le dithasarose go oketsa tlotlofoko ya bona
- Nna le thanodi ya gago kgotsa buka ya go kwalela tlotlofoko, go oketsa tlotlofoko ya gago.

Kagego ya polelo

- Kwala dipolelonolo le dipolelopate
- Dirisa makopanyi go lotaganya dipolelwana mo dipolelopateng sekao: le , fela, kgotsa, morago, mme

Matshwaopuiso

Itse le go kgona go dirisa matshwao a puiso a a latelang ka tshwanelo le ka nepagalo: khutlo, phegelwana, khutlwana, lenalana, tlamanyi, tlogelo, letshwao la tsiboso, masakana, letshwao la potso, ditsejwana

Go kwala temana

- Kwala ditemana tse di rulagantsweng ka tatelano

Rejisetara, setaele, lentswe

- Dirisa rejisetara e e maleba.

Mefuta ya setlhangwa - popego le diponagalo tsa puo

Manane a a fa tlase a tlhalosa mefuta e mentsi ya ditlhangwa tseo barutwana ba tshwanetseng go di rutwa go kwala mo mophatong wa 7 - 9; ditlhangwa dingwe di ka akaretswa mo go leng maleba.

Ditlhamo/Ditlhangwa tsa boitlhamedi

MOFUTA WA SETLHANGWA	MAITLHOMO	POPEGO YA SETLHANGWA	DIPONAGALO TSA PUO
Kanelo	Go itumedisa	*Kago ya temana e e lolameng*	E kwadilwe mo maemong a motho wa ntlha kgotsa wa boraro E kwadilwe mo pakapheting Ditiragalo di tlhalosiwa ka tatelano Go ka dirisiwa mmuisano
Tlhaloso	Go tlhalosa-sengwe	Tlhaloso: s. k. Go diragala eng mo setshwantshong	E ka kwalwa mo pakajaanong Tlhama setshwantsho ka mafoko Dirisa matlhaodi le matlhalosi

Ditlhangwa tsa tirisano tse dileele le tse dikhutshwane

MOFUTA WA SETLHANGWA	MAITLHOMO	POPEGO YA SETLHANGWA	DIPONAGALO TSA PUO
Bukatsatsi	Go rekota maitemogelo a gago le go rulaganyetsa kwa pele	Ka tlwaelo e kwalwa mo bukeng e e kgethegileng (bukatsatsi kgotsa jenale) Go kwalwa ka metlha (sekao. ka letsatsi kgotsa ka beke) Se se kwalwang se neelwe letlha	Ka gale e kwalwa mo paka-jaanong/pakapheting. Setaele se se sa tlhoma-mang. Mokwadi o a ikwalela.
Lekwalo la botsalano	Go itsise le go tshwarelela botsalano	Aterese, letlha le ditumediso, popego ya molaetsa e tla farologana go ikaegilwe ka maitlhomo (s. k. go tlhalosa balosika / kampo ntlo Bokhutlo/ leina Leina la mokwadi	Gantsi setaele sa lona ga se a tlhomama mme go ka farologana Diponagalo tsa puo di tla farologana go ya ka maitl-homo a molaetsa
Mmuisano	Go tlhaeletsana	Matseno le bokhutlo Donagalo tse di kgethegileng tsa mmuisano	Matshwao a puiso Puosebui Dipotso ka mafoko Pakajaanong le pakatlang/ isago
Taletso	Go laletsa mongwe go nna teng mo tiragalong nngwe kgotsa go dira sengwe.	E ka latela mokgwa lekwalo la botsalano/kgotsa tiriso ya karata ya taletso, go akaretsa: Tlholego ya tiragalo E diragala kae. Letlha le nako E ka akaretsa moaparo Leina la molaletswa E ka akaretsa mafoko ‘ARABA TSWEETSWEE’ E ka nna le dintlha tsa pono le dielemente tsa botlhami	Setaele sa lona se ka nna se se tlhomameng kgotsa se se sa tlhomamang. Gantsi le tlhamaletse - le lekhutshwane le lebile kwa ntlheng ya lona.
Posekarata /Molaetsa/Imeile	Go neela tshedimosetso le go tlhaeletsa	Ditumediso di ka nna mo -sebopegong sa lekwalo kgotsa imeile Tumediso, aterese/ kgotsa kagego ya imeile	*Polelonolo-pakajaanong pakatlang/isago le paka-phethi*

MOFUTA WA SETLHANGWA	MAITLHOMO	POPEGO YA SETLHANGWA	DIPONAGALO TSA PUO
Go ikhumisa /tlatsa foromo	Go a farologana, sk. go kopa tiro, go amogelwa kwa Yunibesithing, jj.	Go tla farologana go ya ka maitlhomo, sekao. Leina, Aterese, Dingwaga, Sekolo, jj.	Motho yo o tlatsang foromo o tshwanetse go kwala ka boripana, tsepame, a tlhomame, mokwalo o o phepa (mokwalo o buisege)
Pampitshana ya tshedimosetso/folaya	Go tlhotlheletsa mongwe go reka sengwe kgotsa tirelo nngwe	E nnye, sk. pampiri ya A5 Setlhogo se se ngokang, Tlhaloso ya sebapatswa ka boripana Lenane la mesola Tshedimosetso ya go fitlhelelwa, sk. wepesaete E ka nna le dintlha tsa pono le dielemente tsa botlhami	E bua le mmuisi ka tlhamalalo Puo e khutshwane O bua ka tlhamalalo le mmui, Puo e khutshwane Puo e dirisiwa go nna seabe mo mmuising, sekao. matlhaodi, matlhalosi
Papatso	Go tlhotlheletsa mongwe go reka sengwe kgotsa tirelo nngwe	E ka tsaya sebopego se se farologaneng Ka gale e na le dintlha tsa pono le dielemente tsa botlhami E dirisa ditegeniki tsa papatso. E a ngoka e bile ga e lebalesege bonolo.	E na le seabe mo mmuising, sekao. matlhalosi, matlhaodi, Dirisa matshwao a puiso Kwala modiriso - taelo sk. retogela kwa mojeng fa lebentleleng. Ka tatelano sk. la ntlha ..gape dirisa dinomoro le dibulete go latela thulaganyo
Go neela ditaelo, dikaelo le melawana	Go tlhalosa le go laela gore sengwe se dirwa jang go ya ka tlhatlhamono ya dikgato	Ditaelo tse di lolameng go fitlhelela maitlhomo.	Go tlhalosa le go laela gore sengwe se dirwa jang go ya ka tlhatlhamono ya dikgato

Boleele jwa ditlhangwa tse di kwadiwang tse di tlhagisiwang

	MEPHATO	MOKWALO O O KGAOGANENG	MOKWALO O O KOPANENG
Ditemana: kanelo/tlhaloso	7	Mafoko a le 70-100	Mafoko a le 30 - 50
	8	Mafoko a le 90-120	Mafoko a le 50 - 70
	9	Mafoko a le 110-140	Mafoko a le 70 - 90
Ditlhangwa tsa tirisano tse dileele: Makwalo a botsalano/mmuisano	7 -9	Mafoko a le 70 - 90 (diteng fela)	Mafoko a le 50-70(diteng fela)
Ditlhangwa tsa tirisano tse dikhutshwane: Dipapatso/dibukatsatsi/dikarata tsa poso/ dikarata tsa taletso/go tlatsa diforomo/ dikaelo/ditaelo/difolayara (dipampitshana tsa tshedimosetso)/ phousetara/imeile (lekwalo la maranyana) / melaetsa	7-9	Mafoko a le 40-60 (diteng fela)	Mafoko a le 30-40 (diteng fela)

3. 4 DIPOPEGO TSA PUO LE TIRISO YA MELAWANA -LENANE LE LE KAELANG

Dipopego tsa puo le melawana tse di latelang di tla rutiwa ka tiriso ya go buisa le go kwala, le jaaka karolo ya lenaneo le le rulaganeng la thutapuo. Dipopego dingwe di tswa di setse di rutilwe kwa mephatong e e kwa tlase fela di ka tlhoka go boelediwa. Ela tlhoko: Diponagalo tse di kgethegileng tsa puo di tshwanetse go elwa -tlhoko. Ka moo fela diponagalo tse dirisiwang mo puong e e kaethegileng tse di neetsweng fa tlase tse di tshwanetseng go tlhokomelwa

Maina	Bongwe le bontsi sekao: setilo -ditilo Mainagotlhe: s. k: mosadi Manatota:(s. k: Thandi, Kedibone.) Mainakgopolo: s. k:. lerato, letshogo, botlhale) Mainagoboka s. k motshitshi wa dinotshe, motlhape wa dikgomo
Masupi	Masupi a maemo a ntlha sk. Koko **e.** Masupi a maemo a bobedi s. k. koko **eo**. Masupi a maemo a boraro s. k. koko **ele**.
Maemedi	Maemeditota:yona, tsona, ona Leemeditho la mmui: nna (bongwe) rona (bontsi) Leemeditota la motho wa bobedi: wena (bongwe) lona (bontsi) Leemeditota la motho wa boraro: ena (bongwe) bona (bontsi)
Matlhaodi	Letlhaodi la mmala, la popego, la palo Letlhaodi fa pele ga leina sk. *Yo moleele monna*; *- go supa kgatelelo ya bokao* *fa morago ga leina* sk. Mosimane yo mokhutshwane - tiriso e e tlwaelegileng
Matlhalosi	Letlhalosi la mokgwa sk. *ka bonako, ka bonya, sentle, thata* Letlhalosi la nako sk. *kgantele, jaanong, gompieno, ka moso, maabane* Letlhalosi la felo sk. *kwa gaufi, fa fatshe, mo thoko*
Madiri	Madiritota: aga, lela, raga Mafetedi: Tshepo o ja nama Mafeledi: Tshepo o a ja
Dipaka tsa lediri	Pakajaanong: Rre o a lwala. Pakajaanong-tsweledi: Seabelo o ntse a rapela. Pakatlang: Basetsana ba tla tshameka. Pakapheti: Barutwana ba ne ba kwala teko. Pakafetileng-pheti: Basimane ba ne ba tshamekile sentle.
Dithuanyi	Thuanyi sediri
Mediriso	Modirisogo: Go ja go a thusa. Modirisopego: Banna ba aga kereke. Modirisotaelo: Tlolang! Modirisokgonego: Katse e ka bolaya motho. Modirisotlwaelo: Re a tle re opele. Modirisokeletso: O ne a laela gore re tsamae.
Dipolelwana tsa peelo mabaka	Lebaka la ntlha go bontsha kgonagalo, sekao. Fa pula e na, re tla re tla khutlisa leeto. Lebaka la bobedi go bontsa go sa kgonege ga sengwe, sekao. Fa nka fenya madi gompieni, ke tla rekela mme ntlo.

Tirwa	Pakajaanong*: Tladi o gama kgomo (tira)* *Kgomo e gangwa ke Tladi (tirwa)* Pakatlang: Pule o tla gama kgomo. Kgomo e tla gangwa ke Pule. Pakapheti: Pule o gamile kgomo. Kgomo e gamilwe ke Pule. Pakajaanong - tsweledi: Tladi o ntse a gama kgomo
Puopegelo	Pakajaanong*: Tladi o gama kgomo (tira)* *Kgomo e gangwa ke Tladi (tirwa)* Pakatlang: Pule o tla gama kgomo. Kgomo e tla gangwa ke Pule. Pakapheti: Pule o gamile kgomo. Kgomo e gamilwe ke Pule. Pakajaanong - tsweledi: Tladi o ntse a gama kgomo

3. 5 DITHULAGANYO TSA GO RUTA TSE DI TSHITSINTSWENG

Tokomana e, e tshitsinya gore tsheko/sediko se sengwe le se sengwe se tla tsenyeletsa karolwana e le nngwe e e totileng nngwe ya dikgono tse: go reetsa, go bua, go buisa, go lebelela, go kwala, go tlhagisa le puo. Tsheko/sediko sengwe le sengwe se tla tlamela barutwana ka ditirwana gore ba ithute, ba buise kgotsa ba lebelele metseletsele ya ditlhangwa tsa molomo, tse di kwadilweng le tsa pono. Mo tshekong/sedikong se sengwe le se sengwe, ditirwana di tla gogela kgatlhego ya barutwana go siamisa thutapuo le tsa mofutakwalo. Mo tsamaong ya ngwaga, tsheko/ didiko tse di ka nnang 18 di tla fitlhelela dikarolo tsotlhe tsa kharikhulamo mo dibekeng di le 36. Go tlaleletsa, maemo a boima mo dikarolong tsotlhe bo tla oketsega go tswa mo kgweditharong go ya go kgweditharong, le ngwaga go ya ngwageng go ya ka tsamao ya dingwaga di le tharo barutwana ba tla bo ba siametse go kwala tlhatlhobo ya makgaolakgang ya kgato ya e kgolwane. Ka jalo, tsweletso le yona e nna karolo ya dithulaganyo tsa mananeo a go ithuta. Sebopego se se naya barutwana le barutabana tšhono ya go aga maemo, go kgobokanya tlotlofoko, le go tlwaela dipopego tsa puo mo dibekeng di le pedi pele ba fetela kwa dikgonong tse dingwe. Ka yona nako eo, e neelana ka mefuta e e farologaneng gape e ka lekanyetswa mo dikgatlhegong tsa setlhopha. Sekao, kgwele ya dinao e ne e le thitokgang ya go ruta e e neng e tletsetletse ka nako ya Sejana sa Lefatshe, fela e ne e ka salwa morago ka sediko/ tsheko ya manyalo a setso kgotsa ditlwaelo tse dintle tsa tikologo. .

Thuto e e lotagantsweng ya puo: sediko sa go ruta

Mo tiragatsong, go lotaganya go tshitshinya pharologanyo: ya dipopego, ya ditirwana, ya ditlhangwa le dithitokgang. (lebelela dithitokgang tse di tshitsitsweng mo lenaaneng fa tlase). Fa a tlhama sediko/ tsheko e e kopaneng ya dibeke di le pedi, morutabana a ka kgobokanya ditirwana ka setlhogo, sk metshameko. Tatelano ya dithuto mo sedikong/ tshekong ya dibeke tse pedi e ka nna ya latela thulaganyo nngwe le nngwe, sekao. tsheko/sediko se ka simolola ka go buisa, e tswelelela ka ketsiso (go bua) e e latelwang ke go kwala. Setlhangwa se sengwe le se sengwe se ka dirisiwa mo ditirwaneng tse di thadisitsweng fa tlase.

Morutabana o tshwanetse go tlhopha buka ya go ithuta dikwalo. Se, e ka nna setlhopha sa maboko, padi, setlhopha sa dikgangkhutshwe, terama kgotsa filimi (lebelela “Ditlhangwa tse di dirisediwang thuto e e tsenyeletsa dikgono tsa puo”). Morutabana a ka tlhopha go ruta tatelano nngwe le nngwe mo thutong ya ditlhangwa. Fa morutabana a tlhopha setlhangwa se leele se se tswelelang jaaka patsana, teramakhutswe, go tshitshinngwa gore se rutiwe ka go se tsweletsa gore barutwana ba se ke ba lebala dintlha tsa molaetsa. . Fa patsana kgotsa teramakhutshwa e tlhophilwe, morutabana o tla tlhoka go aroganya setlhangwa ka dikarolwana di le dintsi go latela nako e e leng teng

ya go se ruta mo Thulaganyong ya Go Ruta. Dikarolo tsa tiro tse di tlaleletsang di tla buisiwa jaaka tirogae kgotsa karolo ya lenaneo la puiso le le atolositsweng.

Kharikhulamo e e tlhagisa tebo e e tlhamaletseng ya thutapuo. Mo tiragatsong, dipopego tsa puo le melawana ya tiriso e tla tsaya ura mo dibekeng dingwe le dingwe tse pedi, ka bontlhabongwe bo rutiwa mo bokaong jwa tiriso le go kwala le go buisa, mme bontlhabongwe bo rutiwa ka tlhamalalo. Mo tlaleletsong ya go ruta dipopego tsa puo go go rulagantsweng, go tla nna le go ruta ga tshegetso kgotsa poeletso ya diphoso.

DITHITOKGANG TSE DI TSHITSINTSWENG - LENANE LE LE KAELANG	
Diphologolo	Matlo
Mmele	Tseo ke di ratang le tseo ke sa di rateng
Diaparo	Mmino
Mebala	Tikologo
Malatsi le dikgwedi	Mafelo
Maikutlo	Sekolo
Balosika	Metshameko
Dijo	Nako
Ditumediso	Dipalangwa
Difetisanako/dihobi	Tsa bosa le tsa ditlha

Go fetolela dithulaganyo tsa go ruta go ditirwana tse di ithutiwang le go rutwa

Sekao se se ikaegileng ka THULAGANYO YA THUTO mo mophatong wa 7 kgweditharo ya 1 beke ya 1 le 2 (Metsotso ya go ruta 6x40) = Diura tse 4 tsa go ruta.

MOPHATO 7 KGWEDITHARO 1				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA** **URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA** **URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA** **URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA** **URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE GO TLHALOSWA SENTLE**
1 le 2	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Go ruta diponagalo tsa go reeletsa tshedimosetso. Barutwana ba reetsa puisano e e rekotilweng go tswa mo kopanong le ditumediso. **Puo e e sa tlhomamang:** Barutwana ba ikatisa go kopana le go dumedisana ka bobedi.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Sekao. Mmuisano magareng ga batho ba le babedi ba ba dumedisanang lwa ntlha, ba botsana gore ke bomang le gore ba phela jang.	**Boitlhamedi:** Ditemana tse di tlhalosang s. k. Kwala temana e e tlhalosang Itsise dikgato tsa go kwala: • Pele ga go kwala/ ipaakanyetsotiro • Ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa , go tselelganya le go tlhotlha diphoso • Tlhagiso Kwala s. k. dipolelo go ikatisa ka go itsise le go tlhalosa mongwe go ba bangwe - jaanong o be o kwala temana o dirisa dipolelo tse ka thulaganyo e e lolameng.	Matlhaodi Tiriso ya pakajaanong Tlotlofoko mo tirisong

Thitokgang ya sediko: Kopano le ditumediso

Thuto ya 1: (Tiro ya go reetsa le go bua fela)

- Matseno: Dumedisa le go ikitsise barutwana ba ba mo phaposing, Ruta barutwana go ikitsise mo go ba bangwe.
- Tlotlofoko e e maleba le thitokgang.
- Ruta diponagalo tsa go reeletsa tshedimosetso

Thuto ya 2: (Tiro ya go reetsa le go bua fela)

- Reetsa mmuisano wa batho ba dumedisana ka dinako tse di farologaneng.
- Barutwana ba ikatisa ka bobedi go kopana le go dumedisana.

Thuto ya 3: (Tiro ya go buisa fela)

- Lebelela ditshwantsho, ditlhogo le ditlhogwana tsa mmuisano.
- Barutwana ba buisa ka setu, morago ga moo, morutabana o boeletsa puisetsogodimo, fa barutwana ba leka go tlhaloganya mmuisano.
- Morutabana o tlhalosa thutapuo le tlotlofoko.
- Tirogae: Barutwana ba buisa gape mmuisano le go araba dipotso s. k. ee/ nyaa

Thuto ya 4: (dikgato tse di kopaneng)

- Diponagalo dingwe tsa thutapuo tsa setlhangwa tse di lotagantsweng.
- Tlhalosa dikgato tsa go kwala.
- Barutwana ba buisa dikao tsa ditemana tsa tlhaloso.
- Tirogae: Barutwana ba ikatisa go kwala dipolelo tse di bonolo go iitsise le go tlhalosa mongwe, ba dirisa thutapuo jaaka e tlhalositswe.

Thuto ya 5: (Go kwala fela)

- Barutwana ba kwala temana ya tlhaloso.

Thuto ya 6: (Go kwala)

- Barutwana ba tseleganya le go kwala gape setlhangwa sa ntlha sa temana sa bona.

Dithulaganyo tsa thuto tse di neetsweng mo ditsebeng tse di latelang ke tsa mephatro ya 7, 8 le 9. Tlhokomela ka tsweetswee gore tse ke **DIKAO** fela tsa gore o rulaganya jang go ruta Puotlaleletso ya Bobedi mo ngwageng.

3. Lenane la phatlhalatso ya ditlhangwa

DIBEKE	MOPHATO 7	MOPHATO 8	MOPHATO 9
		KGWEDITHARO YA 1	
1le2	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao mmuisano	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao mmuisano	Mmuisano
3 le 4	Pina kgotsa leboko	Morumo, pina, leboko	Morumo, leboko/pina
5 le 6	Setlhangwa sa tshedimosetso: ditlhangwapono, sekao khalentara	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao ditshwantsho	Setlhangwa sa tshedimosetso - go tlatsa foromo
7 le 8	Setlhangwa sa tshedimosetso: mmuisano	Setlhangwapono, sekao ditshwantsho, khathunu	Setlhangwapono - ditshwantsho
9 le 10	Setlhangwa sa puiso	Setlhangwa sa tshedimosetso	Setlhangwa - mmuisano /puo
		KGWEDITHARO YA 2	
1 le 2	Setlhangwa tshedimosetso: mmuisano	Setlhangwa sa tshedimosetso sekao, ditshwantsho kgangkhutswe/dinaane	Taelo, sekao. Go neela dikaelo
3 le 4	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao. mmepe	Setlhangwa sa tshedimosetso sekao, mametlelelo/ bukatsatsi/ mananeo a nako	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao, go neela dikao
5 le 6	Setlhangwa sa tshedimosetso: ditlhangwapono	Setlhangwa sa tshedimosetso sekao, ditshwantsho	Setlhangwa sa tshedimosetso - Tsa boso, pegelo, mmepe, leboko, pina
7 le 8	Leboko kgotsa pina	Setlhangwa sa tshedimosetso sekao, metshameko le mmuisano	Setlhangwa sa tshedimosetso - Tsa boso, pegelo, mmepe, leboko, pina
9 le 10	**TLHATLHOBO YA BOGARE JWA NGWAGA**		
		KGWEDITHARO YA 3	
1 le 2	Setlhangwa sa tirisano, sekao. lokwalo	Setlhangwa sa tlotlofoko	Setlhangwa sa tekatlhaloganyo le setlhangwa sa puiso
3 le 4	Setlhangwapono, sekao. setshwantsho	Setlhangwa sa taelo, sekao. Resipi, mmuisano	Setlhangwapono
5 le 6	Information text, e. g. dialogue	Setlhangwa sa tshedimosetso sekao, seyalemowa/Lenaneo la thelebišene	Setlhangwapono
7 le 8	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao. Mmepe, leboko, kgangkhutswe Leboko, kgangkhutswe, padi kgotsa terama	Setlhangwa sa tshedimosetso sekao. mmuisano	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao. mmuisano, ditshwantsho
9 le 10	Kgang, maboko, dipina, khathunu, Terama le padil	Kgangkhutswe / maboko/ dipina / teramakhutswe / patsana	Kgangkhutswe/dipina/ terama/ padi/leboko
		KGWEDITHARO YA 4	
1 le 2	Setlhangwapono	Setlhangwa sa tlotlofoko	Setlhangwapono
3 le 4	Setlhangwa sa tshedimosetso	Leboko, pina, / kgang	Setlhangwa sa tshedimosetso, sekao. mmuisano
5 le 6	Setlhangwa sa tshedimosetso	Setlhangwapono, leboko	Setlhangwa sa tlotlofoko
7 le 8	Pina, leboko	Ditlhangwa tsa boitlhamedi le tsa tirisano	Pina, leboko
9 le 10	**TLHATLHOBO YA BOFELO JWA NGWAGA**		

3.5.1 Mophato 7

MOPHATO 7 KGWEDITHARO 1				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Ruta diponagalo tsa go reeletsa tshedimosetso Barutwana ba reetsa, sekao. mmuisano o o gatisitsweng wa kopano le ditumediso **Puo e e sa tlhomamang:** Ikatiso ya mo phaposing ya go kopana le go dumedisana ka bobedi	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Sekao. Mmuisano magareng ga batho ba ba dumedisanang lwa ntlha, ba botsana gore ke bomang le gore ba tsogile jang	**Boitlhamedi:** Temana ya tlhaloso Itsise dikgato tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Sekao. Kwala temana ya tlhaloso Kwala sekao. dipolelo o ikatisa go itsise le go tlhalosa mongwe mo bathong ba bangwe—jaanong o be o kwala temana ya tlhaloso o dirisa dipolelo tse ka thulaganyo e e lolameng	Matlhaodi a le mmalwa a a bonolo Tiriso ya pakajaanong Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Reetsa, sekao. pina/leboko la dialefabete. Dirisa se go peleta mafoko mangwe a ba ka a rekotang jaaka karolo ya tekatlhaloganyo ya theetso. **Puo e e tlhomameng:** Sekao. Etsisa kopano le ditumediso	**Setlhangwa sa dibuka 1:** Buisa leboko/pina sekao. e e tshwanang le e e diriseditsweng tekatlhaloganyo ya theetso le kgatlhegelo.	**Setlhangwa se se leele sa tirisano:** Itsise dikgato tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Sekao. Kwala mmuisano	Puosebui Mabotsi Matshwao a puiso Itsise madiri a maŝwa Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso le go tlhaloganya:** Sekao. matsatsi a beke, dikgwedi tsa ngwaga le dinomore. Tshedimosetso e e tladiwang mo foromong, sekao. alemanaka/ khalentara. Matsatsi a beke Dikgwedi tsa ngwaga **Puo e e tlhomameng le tiro ya setlhopha:** Ditlhopha di botsana dipotso mme ba arabe ba dirisa, sekao. setlhangwa sa pono jaaka alemanaka/khalentara.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo** Itsise diponagalo tsa setlhangwa sa pono Lebelela le go buisana ka ditlhangwa tse di farologaneng tsa pono sekao. setshwantsho, senepe Sekao. lebelela lenanenako la sekolo le Sekao. buisa setlhangwa sa thitokgang ya “Sekolo”	**Setlhangwa sa boitlhamedi:** Sekao. Itirele lenane la gago ka puo e e tobilweng/ **Tlatsa** foromo go ya ka tiro/ thutiso ya theetso	Maina Madiri Nako ya go tlotla Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Go reeletsa go tlhaloganya** Sekao. Reetsa puisano e mo go yona barutwana ba tlhagisang gore ba rata dirutwa dife /Itse ba sa di rateng. **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Sekao. Barutwana ba ikitsise le go bua gore ke dirutwa dife tse ba di ratang/	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Sekao. Buisa setlhangwa sa barutwana ba tlhagisa gore ba rata dirutwa dife. LE Sekao. Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo ka setlhangwa.	**Boitlhamedi:** Sekao. Kwala dipolelo o dirisa tlotlofoko mo tirisong. Kwala gore ke dirutwa dife tse ba di ratang.	Madiri Matlhaodi Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Go reeletsa kgatlhegelo/ tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Tekatlhaloganyo ya theetso ka thitokgang e e tlhophilweng **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Ba bua gore ke ka ntlha ya eng ba rata serutwa se se rileng. Kgotsa Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng ya setlhangwa, sekao. thitokgang e e tlhophilweng.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Sekao. Buisa setlhangwa sa thitokgang e o e itlhophetseng	**Setlhangwa sa boitlhamedi / Tirisano:** Sekao. Go kwala polelo / Tshwaya ditshwantsho tsa thitokgang e e tlhophilweng	Madiri, matlhaodi Makopanyi Poeletso ya thutapuo e e dirilweng mo Kgweditharong ya ntlha. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
DITIRO TSE DI TLHOMAMENG TSA TLHATLHOBO TSA KGWEDITHARO 1				
TIRO 1: GO REETSA KGOTSA GO BUA		**TIRO 2: GO KWALA**	**TIRO 3: TEKO 1**	
Tiro ya molomo: Go reeletsa go tlhaloganya/ Puo e e ipaakanyeditsweng / Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng		Temana/ditemana tsa boitlhamedi (Kanelo/Tlhaloso) / Setlhangwa sa Tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)	Tekatlhaloganyo LE/ KGOTSA Tiriso ya puo LE/ KGOTSA Dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane/tsa togamaano	

MOPHATO 7 KGWEDITHARO 2				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Reetsa puisano ya barutwana ba bolelelana gore ba tswa kae. **Go bua ka maitlhomo a a kgethegileng /Puo le tlhagiso tse di tlhomameng (Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng)** Sekao. Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng ka thitokgang e e tlhophilweng.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Sekao. Buisa dikao tsa mmuisano gareng ga batho ba ba tswang kwa mafelong/dinageng tse di farologaneng.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Itsise dikgato tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Sekao. Kwala temana ya kanelo mme ba bue gore ba tswa kae	Matshwao a puiso Makopanyi Dikganetso Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Dirisa setlhangwa sa pono jaaka mmepe go reetsa, botsa le go araba dipotso. **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Buisanang ka diponagalo tsa puo e e ipaakanyeditsweng Sekao. Puo e e ipaakanyeditsweng	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Sekao. Buisa setlhangwa seo mo go sona go nang le batho ba bosetšhaba jo bo farologaneng.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Sekao. Go kwalela maitlhomo a a kgethegileng Dikgato tsa go kwala motlotlo o o ipaakanyeditsweng Itsise dikgato tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Motlotlo o o ipaakanyeditsweng	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Matlhaodi Matshwao a puiso Makopanyi Dikganetso Tlotlofoko mo tirisong
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Tekatlhaloganyo ya theetso **Puo e e sa tlhomamang:** Puo e e sa tlhomamang: sekao. tlotlofoko ya mo phaposing: dipene, diphensele	**Puisotsenelelo ya ditlhangwa tsa pono:** Lebelela le go ranola diponagalo, sekao. setshwantsho sa phaposiborutelo	**Boitlhamedi:** Sekao. Tshwaya ditshwantsho tsa phaposiborutelo mme o dire dipolelo o dirisa tlotlofoko e ntšhwa.	Modirisotaelo Pakajaanong Madiri a maswa Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTS-WENG LE TSE DI IKEMETSENG)
7 le 8	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa leboko/pina **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Buisanang ka ba losika	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Buisa setlhangwa, sekao. ka ga losika	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Sekao. Kwala temana ya tlhaloso ka ga ba losika Itsise dikgato tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Dikganetso Bontsi Dikhutshwafatso Marui Supa/tlhaola le go boeletsa dipopego tsa puo tse di farologaneng le melawana ya tsona. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Ditlhatlhobo tsa bogare jwa ngwaga**			

DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 2		
TIRO 4: GO REETSA LE GO BUA	**TIRO 5: GO KWALA LE GO TLHAGISA**	**TIRO 6: DITLHATLHOBO TSA BOGARE JWA NGWAGA**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso/ puo e e ipaakanyeditsweng / Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	Dikwalo: Dipotso tse di khutshwane	Tekatlhaloganyo LE/KGOTSA Tiriso ya puo LE/KGOTSA Dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane/ tsa togamaano

MOPHATO WA 7 KGWEDITHARO 3				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa medumo e e dikologileng thitokgang, sekao. dipalangwa **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng go tobilwe kelelo, kapodiso le segalo, sekao. thitokgang ya setlhangwa	**Puisotsenelelo ya setlhangwa go se tlhaloganya mo maemong a temana.** Sekao. Buisa setlhangwa sa thitokgang e e kgethegileng mme o arabe dipotso tsa tekatlhaloganyo. LE Sekao sa lekwalo la botsalano kgotsa temana	**Setlhangwa sa tirisano se** seleele: Itsise le go buisana ka diponagalo tsa go kwala lekwalo la botsalano/tseo ya dintlha/imeile (lekwalo la maranyana) temana ya kanelo/tlhaloso Kwala lekwalo la botsalano/ tseo ya dintlha/imeile (lekwalo la maranyana) temana ya kanelo/tlhaloso, sekao. ka: Ke ya kae gompieno Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Thulaganyo ya mafoko Pakajaanong Ditumediso tsa lekwalo la botsalano/ tseo ya dintlha / imeile (lekwalo la maranyana) Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa setlhangwa/dipotso tse di amanang le ditsibosi tsa pono. (ntšwa e kae?) **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Tsibogelo ya dipotso tsa molomo tse di amanang le ditsiboso tsa pono.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Sekao. Go lebelela setlhangwa sa pono go se tlhaloganya le go araba dipotso ka thitokgang.	**Setlhangwa sa tirisano se** seleele: **(tswelela)** Itsise le go buisana ka diponagalo tsa go kwala lekwalo la botsalano/tseo ya dintlha/ imeile (lekwalo la maranyane) temana ya kanelo/tlhaloso Kwala lekwalo la botsalano/ tseo ya dintlha/imeile (lekwalo la maranyana) temana ya kanelo/tlhaloso, sekao. ka setlhogo se: Ke ya kae gompieno Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Marui. Thulaganyo ya mafoko Pakajaanong Ditumediso tsa lekwalo la botsalano/ tseo ya dintlha / imeile (lekwalo la maranyana) Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Sekao. Reetsa ditsibosi tsa medumo. Le Reetsa mmuisano ka thitokgang e ntšhwa, sekao. Kwa ke dulang teng. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Dirisa tlotlofoko ya thitokgang e ntšhwa, bua ka ga ditsibosi tsa medumo le go ikatisa ka go bua dipolelo.	**Puisotsenelelo ya ditlhangwa tsa pono.** Lebelela setshwantsho ka thitokgang e e tlhophilweng - sekao. motsesetoropo	**Boitlhamedi:** Dira dipolelo ka tlotlofoko e ntšhwa Le Kwala temana ya tlhaloso, sekao. ka, setshwantsho se se theetsweng mo thitokgang. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Matlhaodi Mabotsi Madiri le maina a maswa Mopeleto Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Sekao. Reetsa gore o supe dinaga tse di farologaneng tsa lefatshe/diporofense mo Aforikaborwa **Puo e e sa tlhomamang:** Etsisa thitokgang, sekao. dinaga tse di farologaneng tsa lefatshe. /diporofense mo Aforika Borwa.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a temana:** Sekao. balekane ba buisa ditemana tsa tlhaloso tse di kwadilweng mo tshekong e e fetileng (go ijesa monate/ go itumedisa). Kgotsa **Ditlhangwa tsa Dikwalo** Sekao. Go buisetsa go itumedisa/ go ijesa monate, sekao. lebok/ kgangkhutshwe/teramakhutshwe/ patsana (padi e khutshwane)	**Boitlhamedi:** Tshwaya mmepe o kwale le dipolelo o dirisa tlotlofoko e ntšhwa.	Madiri le maina a maswa Dinomore Mopeleto Bongwe/Bontsi Matlama. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Go reetsa karolo/kgang yotlhe/ maboko / dikhathunu / teramakhutshwe /patsana (padi e khutshwane) **Puisetsogodimo** Ikatise, sekao. ka kapodiso le thelelo	**Setlhangwa sa Dikwalo** Sekao. Buisa kgang/maboko/dipina/ dikhathunu/teramakhutshwe /patsana (padi e khutshwane) le go tsibogela dipotso tsa tekatlhaloganyo	**Boitlhamedi:** Sekao. Kwala dintlhatlhaloso tsa kgang ya setshwantsho e e theetsweng mo thitokgang le puo e e dirilweng/ ithutilweng go gatelela thutapuo e e ithutilweng mo kgweditharong yotlhe.	Poeletso ya thutapuo yotlhe e e dirilweng mo kgweditharong e. Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTS- WENG LE TSE DI IKEMETSENG)
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 3				
TIRO 7: GO BUA /GO REETSA / GO BUISA		**TIRO 8: GO KWALA**		**TIRO 9: TEKO 2**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso/ puo e e ipaakanyeditsweng / Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng		Temana/ditemana tsa boitlhamedi (Kanelo/Tlhaloso) / Setlhangwa sa Tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)		Tekatlhaloganyo LE/KGOTSA Tiriso ya puo LE/KGOTSA Dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane

MOPHATO WA 7 KGWEDITHARO 4				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Reetsa mmuisano, sekao. ka thitokgang e ntšhwa -mmele wa me. **Puo e e sa tlhomamang:** Tsibogela dipotso morago ga go lebelela le go buisa setlhangwa sa pono.	**Puisotsenelelo ya ditlhangwa tsa pono:** Lebelela le go buisa ditshwantsho ka thitokgang e e rileng, sekao. dikarolo tse di farologaneng tsa mmele.	**Boitlhamedi:** Ikatise ka dipotso le go araba dipotso ka thitokgang ya setlhangwa se se tlhophilweng Neela ditshwantsho tse di dirisitsweng maina. **Setlhangwa se** seleele **sa tirisano:** Kwala temana ya tlhaloso, sekao. ka setlhogo se 'Mmele wa me'. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Dikganetso Matlhaodi le matlhalosi Marui Mopeleto Bongwe le Bontsi Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng** Sekao. Tekatlhaloganyo ya theetso ka thitokgang e e tlhophilweng mo tshekong e e fetileng **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Sekao. Puo e e ipaakanyeditsweng e e kwadilweng mo tshekong e e fetileng le e re mo go yona e.	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Sekao. Go buisa ditemana tse di kwadilweng ke barutwana Kgotsa Sekao. Setlhangwa se se tlhophilweng ka thitokgang.	**Setlhangwa sa Tirisano:** Kwala, sekao. motlotlo o o ipaakanyeditsweng, sekao. 'Mmele wa ka/me'	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Dikganetso Mabotsi Makopanyi Matlhaodi le Matlhalosi Marui Mopeleto Bongwe/Bontsi Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Barutwana ba reetsa tlotlofoko e ntšhwa ka go dirisa setlhangwa sa pono -itsise thitokgang e ntšhwa, sekao. mebala **Puo e e sa tlhomamang:** Ikatise go bua dipotso le dikarabo, sekao. Buka e ke mmala ofe?	**Puisotsenelelo ya ditlhangwa tsa pono:** Barutwana ba lebelela le go buisa setlhangwa, sekao. setshwantsho sa mebala e e farologaneng le mmuisano ka thitokgang e.	**Boitlhamedi:** Sekao. Barutwana ba ithalela ditshwantsho ba dirisa mebala e e farologaneng, mme morago ba neele ditshwantsho maina. Ikatise ka go kwala dipolelo tsa tlhaloso. Le Sekao. Kwala temana ya tlhaloso go tlhalosa selo sa mebalamentsi Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Mabotsi Matlhaodi Mopeleto Bongwe/Bontsi Pakajaanong Dikganetso Masupi Marui Tlotlofoko mo tirisong Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala
7 le 8	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa pina / leboko / ditemana tsa tlhaloso tse di kwadilweng ke barutwana mo tshekong e e fetileng. **Puo e e sa tlhomamang:** Sekao. Poeletso ya dipotso le dipolelo tse di dirilweng ka molomo mo Kgweditharong e.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Sekao. Setlhangwa se se tlhophilweng sa thitokgang e e nang le dipotso tsa tekatlhaloganyo tse di tshwanetseng go arabiwa.	**Paakanyetso ya tlhatlhobo** Boeletsa dikgato tsa go kwala mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa jaaka mmuisano, ditemana tsa tlhaloso/kanelo	Boeletsa popo ya dipolelo le dipopego tsa puo le melawana tse di ithutilweng. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala **Tlotlofoko mo tirisong**
9 le 10	**Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga**			

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 4				
TIRO 10				
Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga Pampiri 1: *Tiro ya molomo Pampiri 2: Puo mo Tirisong le Dikwalo, Go kwala *Tiro ya molomo: Maduo a motlotlo wa ngwaga a a kgobokantsweng a Go bua, Go reetsa, Go buisa. Maduo a bofelo a tshwanetse go akaretse bonnye tiro e le nngwe ya puo e e ipaakanyeditsweng, e le nngwe ya go reetsa le e le nngwe ya puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng.				

3.5.2 Mophato 8

MOPHATO 8 KGWEDITHARO 1				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa Go tlhaeletsana le ba bangwe le mmuisano:** Sekao. Reetsa mmuisano magareng ga batho ba le babedi ba ba buisanang ka kitso e e fetileng le e ntšhwa. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba tlhaola dipotso le dikarabo mo theetsong mme ba ikatise ka tsona ka bobedi kgotsa le morutabana	**Go buisetsa Go tlhaloganya:** Tshedimosetso Sekao. Buisa mmuisano mo magareng ga batho ba le babedi mme ba arabe dipotso dingwe tsa motheo tsa tekatlhaloganyo. Dirisa thanodi ya temepedi go lebelela mafoko a maswa.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Ruta diponagalo tsa go tlatsa diforomo Sekao. Tlatsa foromo ka tshedimosetso e e tswang mo tirong ya theetso Ntšhwafatsa thanodi ya gago ka go kwala maina le madiri a maswa	Popego ya polelo (Sediri - lediri - sedirwa), Dipolelwana tse di tlwaelegileng tsa tlhaeletsano Mafoko a dipotso (mabotsi) Bontsha maikutlo . Dirisa pakajaanong Tlotlofoko go tswa mo ditlhangweng Maemeditho Tumelo / kganetso Dithuanyi Mopeleto Matshwao a puiso Bongwe/Bontsi Maina le madiri Tiriso ya thanodi ya gago

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Reetsa raeme/pina leboko **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Ithute raeme kgotsa pina ka tlhogo mme lo e tlhagise ka ditlhopha kgotsa ka bobedi. Barutwana ba ithuta go kapodisa, segalo le moribo/morethetho.	**Setlhangwa sa Dikwalo 1:** Sekao. Buisa (di)raeme/(ma)leboko Buisetsa raeme/leboko/pina go tlhaloganya le kgatlhegelo Araba dipotso tsa motheo ka setlhangwa se se fa godimo Dirisa thanodi ya temepedi go lebelela mafoko a maswa.	**Setlhangwa sa tirisano se** seleele**:** Ruta diponagalo tsa mmuisano/ temana ya tlhaloso / kanelo Kwala mmuisano / temana ya tlhaloso/ kanelo ka tshedimosetso e e neilweng. Sekao. Dintlha ka ga dibui tse pedi. (e ka tlhatlhojwa) Itsise dikgato tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Ntšhwafatsa thanodi ya gago	Popego ya polelo (Sediri - lediri - sedirwa), Dipolelwana tse di tlwaelegileng tsa tlhaeletsano Mabotsi Bontsha maikutlo a motheo Dirisa pakajaanong Tlotlofoko go tswa mo ditlhangweng tse di dirilweng Maemeditho Tumelo / kganetso Dithuanyi Mopeleto Matshwao a puiso Bongwe/Bontsi Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala/ tlatsa diforomo Tiriso ya thanodi ya gago

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso le tlhaeletsano le ba bangwe:** Sekao. Barutwana ba reetsa setlhangwa sa pono kgotsa morutabana a tlhalosa maikutlo a batho ba ba farologaneng. Barutwana ba a reetsa mme ba leke go bapisa ditlhaloso le ditshwantsho tse di farologaneng tse di bontshang maikutlo a a farolganang (go utlwa botlhoko, go itumela, go tshwarega, jalo le jalo) (e ka tlhatlhojwa) **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba dirisa ditshwantsho go botsana gore ba ikutlwa jang. Barutwana ba tsiboga ka go dirisa tlotlofoko e ntšhwa go ikatisa go bontsha maikutlo.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Sekao. Buisa dipolelo tse di amanang le maikutlo Dirisa thanodi ya temepedi go lebelela mafoko a maswa.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** **/ setlhangwa sa boitlhamedi:** Sekao. Barutwana ba feleletsa mmuisano ka go tlatsa dikarolo tse di tlogetsweng Tota/tsepama mo go diriseng puo le tlotlofoko e ntšhwa e e ithutilweng jaaka go bontsha maikutlo. Boeletsa diponagalo tsa mmuisano Ntšhwafatsa thanodi ya gago	Kitsiso ya tlotlofoko e nšhwa, sekao. maikutlo Dirisa maemeditho Mopeleto le matshwao a puiso Tumelo Kganetso Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala mmuisano/temana ya tlhaloso/kanelo

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
7 le 8	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Barutwana ba reetsa pina/leboko/raeme e e theetsweng mo thitokgang e ntšhwa. Tlotlofoko e ntšhwa e a itsisiwe. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba buisetsa mafoko a maswa kwa godimo mme ba ikatise le molekane. **Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Barutwana ba reetsa temana go bona tshedimosetso e e kgethegileng, sekao. Ba reetsa mafoko a a bontshang lefelo le le kgethegileng. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba tsibogela dipotso tsa maitshetlego le dipotso tsa goreng (poloto) tse di theetsweng mo temaneng ya theetso.	**Puisotsenelelo ya ditlhangwa tsa pono:** Itsise diponagalo tsa setlhangwa sa pono. Sekao. Setshwantsho/ khathunu e e felegetswang ke temana e e kwadilweng. . Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo go tswa mo khathunung/setshwantsho (e ka tlhatlhojwa) Dirisa thanodi ya temepedi go lebelela mafoko a maswa.	**Setlhangwa sa boitlhamedi:** Ruta diponagalo tsa temana ya tlhaloso/ kanelo Sekao. Barutwana ba kwala temana e e theetsweng/tswang mo setlhangweng sa pono • Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Kwala mafoko a maswa mo dipolelong / bapisa dipolelo le ditsibosi tsa pono/ neela ditshwantsho maina /kwala dintlhatlhaloso/dira malepa a mafoko/ tlatsa thanodi ya gago. (e ka tlhatlhojwa)	Matshwao a puiso. Mopeleto Mabotsi Makopanyi Pakajaanong Tumelo / kganetso Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Go reeletsa kgatlhegelo/ tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Reetsa ditemana tsa boitlhamedi ka bobedi le phaposi yotlhe/barutwana botlhe. **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Sekao. Barutwana ba buisetsa ditemana tsa bona kwa godimo. (e ka tlhatlhojwa)	**Puisotsenelelo gore ba tlhaloganye mo maemong a temana:** Sekao. Barutwana ba buisa ditemana tsa ba bangwe/setlhangwa sa tlaleletso se se theetsweng/tswang mo thitokgang e e tlhophilweng.	**Setlhangwa sa Tirisano:** Sekao. Tirwana e e kwadiwang e e tswang mo thitokgang ya gompieno e barutwana ba tlhokang go dirisa tlotlofoko le thutapuo tse di dirilweng/ ithutilweng mo kgweditharong Ntšhwafatsa thanodi ya gago	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala le go feleletsa ditemana le dithutiso. Boeletsa thutapuo e e ithutilweng le tlotlofoko.

DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 1		
TIRO 1	**TIRO 2**	**TIRO 3**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso/ puo e e ipaakanyeditsweng/Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng.	Go kwala: Temana/ditemana tsa boitlhamedi (Kanelo/ Tlhaloso) / Setlhangwa sa Tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)	Teko 1: Tekatlhaloganyo le puo

MOPHATO 8 KGWEDITHARO 2				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa kgangkhutshwe e e bonolo/ditlhangwa tsa setso/dinaane **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba tsibogela dipotso tsa dikgang tsa ditshwantsho tse di amanang le theetso ka molomo. Barutwana ba ka ikatisa le ka puisetsogodimo.	**Setlhangwa sa Dikwalo:** Puiso ya kgangkhutshwe e e bonolo/ ditlhangwa tsa setso/dinaane Itsise diponagalo tsa motheo tsa kgangkhutshwe/ditlhangwa tsa setso/ dinaane • Pele ga puiso • Ka nako ya puiso • Morago ga puiso Araba dipotso tsa kgangkhutshwe. (e ka tlhatlhojwa) Puiso e e katolositsweng (kgangkhutshwe e nngwe e barutwana ba e buisang ka nosi)	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Go kwalela maitlhomo a a kgethegileng. Sekao. Tlotla kgang gape ba dirisa ditshwantsho go tlhotlheletsa go tlhaloganya. Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa (e ka tlhatlhojwa) Ntšhwafatsa thanodi ya gago.	Matshwao a puiso Modirisotaelo Makopanyi. Pakajaanong Tumelo Kganetso Dithuanyi Mopeleto Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Reetsa tlotlofoko e ntšhwa le go reeletsa setlhangwa tshedimosetso e e kgethegileng. Sekao. Šedule ya beke / bukatsatsi ya mongwe - thitokgang ya sekolo **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba tsibogela dipotso ka molomo tse di theetsweng/tswang mo temaneng e e reediwang mme morago mo dipotsong tse di amanang le bona.	**Puisotsenelelo ya setlhangwa sa pono le se se kwadilweng:** Barutwana ba buisa setlhangwa sa pono, sekao. lenanenako. Ba araba dipotso. (e ka tlhatlhojwa)	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Barutwana ba simolola go rutwa ka diponagalo tsa ditlhangwa tsa tirisano tse dikhutshwane. Sekao. Barutwana ba ka kwala bukatsatsi/lenane le le nang le ditirwana tse di rulaganyeditsweng beke e e latelang. Ba ka dirisa pakajaanong kgotsa pakatlang. (e ka tlhatlhojwa)	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya go barutwana ya go /tlotla gape Matshwao a puiso Modirisotaelo Mabotsi Mang, jang, leng? Pakajaanong Pakatlang Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Tekatlhaloganyo ya theetso (e ka tlhatlhojwa) **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Puo e e ipaakanyeditsweng Barutwana ba bua ka se ba tla se dirang mo bekeng e e latelang.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a polelo le temana:** Dirisa ditsibosi tsa pono / temana go ikatisa ka thitokgang e ntšhwa. Araba dipotso tse di theetsweng/tswang mo temaneng. (e ka tlhatlhojwa)	**Setlhangwa sa tirisano:** Sekao. Tirwana e e kwalwang e e theetsweng go tswa mo tlitokgang ya jaanong e e tlhokang gore barutwana ba dirise tlotlofoko e ntšhwa le thutapuo e e dirilweng/ithutilweng-ka ga 'Sekolo' le pakatlang. (e lotagantse Thutapuo le Go kwala) (e ka tlhatlhojwa)) Ntšhwafatsa thanodi ya gago	Bontsha se o se ratang le se o sa se rateng se se amanang le thitokgang e ntšhwa. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala bukatsatsi/lenane Pakajaanong / Pakatlang Dinako tsa setswana Mabotsi Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Go reeletsa kgatlhegelo/ tshedimosetso e e kgethegileng/ tlhaeletsano le ba bangwe.** Sekao. Barutwana ba reetsa pina e e itsiseng tlotlofoko e ntšhwa/ tshameka motshameko ka go reetsa le go sala ditaelo morago go akaretsa dipolelwana tsa mafelo. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Tsibogela dipotso ka molomo tse di amanang le ditsibosi tsa pono. Tiro ka bobedi le ya barutwana botlhe.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Sekao. Buisa mmuisano o o theetsweng/tswang mo thitokgang ya jaanong le kgopolo e ntšhwa ya thutapuo. Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo. (e ka tlhatlhojwa) Dirisa thanodi ya temepedi go lebelela mafoko a maswa.	**Boitlhamedi:** Barutwana ba kwala temana ya tlhaloso e e tswang mo setlhangweng sa pono. Sekao. setshwantsho /senepe. Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa (e ka tlhatlhojwa) Poeletso - go kwala dipolelo tse di tsenyeletsang tlotlofoko le thutapuo. (e lotagantse Thutapuo le Go kwala)	Mabotsi Bongwe/Bontsi Matshwao a puiso Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Ditlhatlhobo tsa bogare jwa ngwaga**			

DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 2		
TIRO 4	**TIRO 5**	**TIRO 6**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso/Puo e e ipaakanyeditsweng e e tlhomameng/Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	Ditlhangwa tsa dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane	**Ditlhatlhobo tsa bogare jwa ngwaga**: Tekatlhaloganyo, puo, ditlhangwa tsa dikwalo le Go kwala

MOPHATO 8 KGWEDITHARO 3				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Reetsa mafoko a maŝwa le medumo tse di amanang le thitokgang e ntŝhwa, sekao. dijo **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Ikatise ka mafoko a maŝwa le dipolelo tse di bonolo go tlhalosa ditshwantsho tse di amanang le thitokgang. Tsepama mo kapodisong le segalo.	**Puisotsenelelo ya setlhangwa go se tlhaloganya mo maemong a temana.** Sekao. Buisa setlhangwa se se ka ga thitokgang e e kgethegileng le go araba dipotso tsa tekatlhaloganyo. (e ka tlhatlhojwa) Dirisa thanodi ya temepedi	**Setlhangwa sa tirisano se selele:** Buisanang ka diponagalo tsa mmuisano Barutwana ba kwala mmuisano ba dirisa tlotlofoko e ntŝhwa le thutapuo. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa (e ka tlhatlhojwa) Dirisa thanodi ya temepedi	Modirisogo Matshwao a puiso Go bontsha tse o di ratang le tse o sa di rateng. Mopeleto Makwalwatshwano Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa mmuisano o o buisiwang ke balekane. **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Sekao. Barutwana ba buisetsa mmuisano kwa godimo. (tirwana e e ka tlhatlhojwa)	**Go buisa ka tsenelelo go tlhaloganya mo maemong a polelo le temana.** Go buisa ditaelo tse di kgethegileng tse di amanang le thitokgang e ntŝhwa, sekao. O ka dira jang seno se se rileng/o ka apaya jang dijo tse di rileng.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Itsise le go buisana ka diponagalo tsa go kwala setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane o kwalela maitlhomo a a kgethegileng. Kwala ditaelo, sekao. Tsa go apaya dijo tse o di ratang thata/go dira seno se o se ratang Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa (e ka tlhatlhojwa)	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala mmuisano Sa ntlha, sa bobedi, sa bofelo, morago ga, j. j Modirisotaelo Ditaelo tse di rulaganeng Modirisogo Matshwao a puiso Mopeleto Makwalwatshwana Tiriso e e siameng ya thuanyi. Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Barutwana ba reetsa ditlhagiso tsa balekane. Sekao. O ka dira jang dijo tse o di ratang thata. **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Barutwana ba tlhagisa puo e e ipaakanyeditsweng Sekao. go naya ditaelo tsa go feleletsa tiro e e kgethegileng. (e ka tlhatlhojwa	**Go buisa ditlhangwapono ka tsenelelo:** Lebelela setlhangwa sa ponokutlo se se theetsweng mo thitokgang ya jaanong, sekao. Lenaneo la dikapeo mo thelebišeneng Araba dipotso morago ga go lebelela.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Neela setshwantsho maina, sekao: tiragatso ya go apaya. Kwala lenane la ditswaki la go reka. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Ntšhwafatsa thanodi ya gago	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwalela maitlhomo a a kgethegileng Sa ntlha, sa bobedi, sa bofelo, morago ga, j. j Modirisotaelo Ditaelo tse di rulaganeng Modirisogo Matshwao a puiso Mopeleto Makwalwatshwano Tiriso e e siameng ya thuanyi. Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Go reeletsa tshedimosetso/ kgatlhegelo:** Reetsa puisano, sekao. Moreki le morekisi **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Tsibogela ya dipotso tse di amanang le theetso.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a temana:** Sekao. Buisa temana ya tlhaloso ka thitokgang ya jaanong le go araba dipotso. (tekatlhaloganyo e ka tlhatlhojwa)	**Setlhangwa sa tirisano:** Tlatsa tshedimosetso mo mmuisanong e e tswang mo theetsong, sekao. dilwana/dilo tse di rekilweng ke moreki le ditlhwatlhwa tsa tsona. Kwala dipolelo/dintlhatlhaloso tsa setshwantsho se se theetsweng bo thitokgang le puo e e ithutilweng/ dirilweng.	Mefuta ya go tlhagisa puo Dikopo tse di bonolo Mabotsi jaaka: Kae, a o na le, di le dikae, bokae, jalo le jalo. Madiri le maina a maswa Dinomore Mediriso Dikhutshwafatso Mopeleto Bongwe/Bontsi Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
9 le 10	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Go reetsa karolo/kgang e e feletseng/maboko/dipina/ teramakhutshwe/patsana **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Tsiboga ka molomo/ dira diponelopele ka ga setlhogo/ ditshwantsho Le **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng, sekao. Kgang/leboko/pina, jalo le jalo.	**Setlhangwa sa Dikwalo** Sekao. Buisa kgang/maboko/dipina/ diteramakhutshwe /patsana le go araba dipotso tsa tekatlhaloganyo. (e ka tlhatlhojwa)	**Boitlhamedi:** Sekao. Kwala dintlhatlhaloso tsa kgang ya setshwantsho e e theetsweng mo thitokgang le puo e e dirilweng/ ithutilweng go gatelela thutapuo e e ithutilweng mo kgweditharong yotlhe. (e ka tlhatlhojwa)	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Poeletso ya thutapuo yotlhe e e dirilweng mo kgweditharong e. Tlotlofoko mo tirisong.

DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 3		
TIRO 7	**TIRO 8**	**TIRO 9**
Tiro ya molomo: Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng / tekatlhaloganyo ya theetso /puo e e ipaakanyeditsweng	**Go kwala:** Temana/ditemana tsa boitlhamedi (Kanelo/ Tlhaloso) /Setlhangwa sa tirisano (se sekhutshwane/se seleele)	**Teko 2:** Tekatlhaloganyo le puo KGOTSA Ditlhangwa tsa Dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane

MOPHATO 8 KGWEDITHARO 4				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go buisetsa Go tlhaloganya:** Itsise tlotlofoko e ntšhwa ka thitokgang ka go tsibogela medumo. Sekao. Medumo ya dipalangwa tse di farologaneng. **Puo e e sa ipaakanyediwang** Tsibogela dipotso morago ga go reetsa medumo. Sekao. Mefuta e e farologaneng ya dipalangwa.	**Go buisa ditlhangwa ka tsenelelo mo maemong a lefoko:** Lebelela le go buisa mafoko a maswa go tswa mo thitokgang. Le **Go buisa ditlhangwa ka tsenelelo mo maemong a polelo le temana.** Buisa mmuisano ka thitokgang e e tlhophilweng, sekao. mongwe yo o batlang go tswa golo gongwe go ya golo gongwe a dirisa mofuta mongwe wa sepalangwa. Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo ka ga mmuisano.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Ikatise go kwala mafoko a maswa mo thanoding ya gago/dira malepa a mafoko/ tshwaya setshwantsho/kwala dintlhatlhaloso tsa ditshwantsho.	Mekgwa ya go bitsa batho go ya ka maemo a bona Dikopo tse di bonolo Modirisotaelo Mabotsi Makopanyi Seelo Mopeleto Bongwe/Bontsi Dikhutshwafatso Matlhaodi le matlhalosi Pakajaanong Pakatlang Dinako le matsatsi a beke. Mediriso Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Reetsa leboko/pina/kgang e e theetsweng mo thitokgang. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Barutwana ba ithuta le go opela pina kgotsa go diragatsa leboko. Tsepamisa mogopolo mo kapodisong, moribo le puo ya dikarolo tsa mmele.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** **Setlhangwa sa Dikwalo** Barutwana ba ka buisa maboko a tlaleletso/setlhangwa ka thitokgang e e tlhophilweng. Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo go tswa mo setlhangweng. Lebelela tlotlofoko e ntšhwa go tswa mo thanoding ya temepedi.	**Setlhangwa sa boitlhamedi:** Barutwana ba kwala setlhangwa sa boitlhamedi se se theetsweng mo ditsibosing tsa pono, sekao. pono ya toropo. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Matshwao a puiso Mopeleto Pakajaanong le Pakatlang Tumelo le kganetso Matlhaodi le matlhalosi Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Barutwana ba reetsa ditlhangwa tsa boitlhamedi tse di buisitsweng ke balekane. **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Barutwana ba buisa ditlhangwa tsa boitlhamedi tse di ipaakanyeditsweng kgotsa leboko.	**Go buisa ditlhangwapono ka tsenelelo:** Barutwana ba ka lebelela ditlhangwa tsa pono le go bapisa dipolelo le ditlhangwa tse tsa pono.	**Setlhangwa sa boitlhamedi:** Barutwana ba kwala dintlhatlhaloso tsa kgang ya ditshwantsho. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala ditlhamo Ikatise ka dintlha tsa thutapuo e o e ithutilweng Mabotsi Matlhaodi Mebala Dikopo tse di bonolo Mopeleto Bongwe/Bontsi Pakajaanong Tumelo/Kganetso Masupi Marui Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Go reeletsa tshedimosetso / tlhaeletsano le ba bangwe:** Poeletso ka go buisana ka ditlhogo tse di ithutilweng mo ngwageng. **Puo e e sa tlhomamang:** Barutwana ba tsibogela dipotso tse di tswang/ ithutilweng/dirilweng.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Setlhangwa se se tlhophilweng sa poeletso ya ditogamaano tsa tekatlhaloganyo. Poeletso ya ditlhangwa tsa dikwalo.	**Ditlhangwa tsa boitlhamedi le tsa tirisano:** Boeletsa le go gatelela dikgato tsa go kwala mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa jaaka, mmuisano, ditemana tsa tlhaloso/kanelo le ditlhangwa tsa tirisano tse dikhutshwane.	Poeletso ya dipopego tsa puo le melawana le tlotlofoko. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Dintlhatlhaloso tsa kgang ya setshwantsho
9 le 10	**Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga**			
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 4				
TIRO 10				
Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga Pampiri 1:: *Tiro ya molomo Pampiri 2: Puo mo Tirisong, Ditlhangwa tsa Dikwalo le Go kwala *Tiro ya molomo: Maduo a motlotlo wa ngwaga a a kgobokantsweng a Go bua, Go reetsa, Go buisa. Maduo a bofelo a tshwanetse go akaretse bonnye tiro e le nngwe ya puo e e ipaakanyeditsweng, e le nngwe ya go reetsa le e le nngwe ya puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng.				

3.5.3 Mophato 9

MOPHATO 9 KGWEDITHARO 1				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa go tlhaeletsana le ba bangwe le puisano:** Bobedi le barutwana botlhe: Itsise morutwana ka wena-o dirisa tshedimosetso e e neilweng: sekao. Bosetšhaba Leina Dingwaga Mophato Tshimologo **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	**Go buisetsa go tlhaloganya:** **Tshedimosetso** Sekao. tlhaloso ka ga mongwe/ setshwantsho sa mongwe	**Setlhangwa sa boitlhamedi / setlhangwa sa tirisano se seleele:** Temana /mmuisano Sekao. Kwala temana ya tlhaloso/ mmuisano Go neela tshedimosetso ka thulaganyo e e kgodisang. Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Popego ya polelo (Sediri - lediri - sedirwa), Dirisa pakajaanong Tlotlofoko go tswa mo ditlhangweng tse ba di ithutileng
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Puo e e **sa tlhomamang le tiro ya setlhopha:** Sekao. Ithute raeme/pina ka tlhogo mme lo e tlhagise ka ditlhopha.	**Setlhangwa sa dikwalo 1:** Sekao. Buisetsa diraeme/leboko/ dipina go di tlhaloganya le kgatlhegelo. Buisanang ka setlhangwa	**Setlhangwa sa boitlhamedi:** Kwala temana ya kanelo Itsise dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Itsise madiri a maswa. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso le go tlhaloganya:** **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Ruta diponagalo tsa go reeletsa tshedimosetso Sekao. Tshedimosetso e e tladiwang mo foromong: • Palo ya diphaposi tsa borobalo • Tshingwana • Phaposi ya boapeelo • Phaposi ya go tlhapela	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Sekao. Simolola thitokgang e ntšhwa: Buisa setlhangwa ka: “Legae la me”	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** **/ setlhangwa sa boitlhamedi:** Sekao. Tlatsa diforomo go ya ka tirwana ya theetso. Sekao. Kwala temana ya kanelo ka magae a lona. Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Maina Madiri Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Go reeletsa tlhaeletsano le ba bangwe le tshedimosetso** **Go buela maitlhomo a a kgethegileng/ puo e e sa tlhomamang.** Sekao. Setshwantsho sa legae jaaka se dirisitswe mo puisong: Go botsa dipotso ka ga setshwantsho le go tsibogela dipotso.	**Go buisa ditlhangwapono ka tsenelelo:** Itsise diponagalo tsa setlhangwa sa pono Sekao. Setshwantsho sa legae se nne le temana/se se kwadilweng go ka buisiwa.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Sekao. Ruta diponagalo tsa mmuisano/ puo e e ipaakanyeditsweng Kwala mmuisano/puo e e ipaakanyeditsweng Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Matshwao a puiso Mabotsi Puosebui Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
9 le 10	**Go reeletsa kgatlhegelo:** **/ tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Tekatlhaloganyo ya theetso **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Sekao. Mmusiano/puisano kgotsa motlotlo o o ipaakanyeditsweng.	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Sekao. Buisa temana Lebelela le go buisana ka ditlhangwa tse di farologaneng tsa pono, sekao. setshwantsho/senepe	**Boitlhamedi / Tirisano:** Sekao. Go kwala polelo/neela ditshwantsho maina	Madiri, matlhaodi le maina - poeletso e e lotagantsweng le go buisa le go kwala Phetolelo ya dipolelo go fitlhelela thutapuo e e rutilweng. Tlhalosa bokao jwa madiri, matlhaodi le maina di le mo tirisong. Poeletso ya thutapuo e e dirilweng mo Kgweditharong ya ntlha. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong

DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 1		
Tiro 1	**Tiro 2**	**Tiro 3**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso / puo e e ipaakanyeditsweng /Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	Go kwala: Temana/ditemana tsa boitlhamedi (Kanelo / Tlhaloso) / setlhangwa sa tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)	**Teko 1:** Tekatlhaloganya le puo

MOPHATO 9 KGWEDITHARO 2				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Reetsa ditaelo/dikaelo tse di neilweng **Go buela maitlhomo a a kgethegileng/Puo e e tlhomameng le tlhagiso (Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng)** Sekao. Neela ditaelo kgotsa dikaelo mo ditlhopheng/ka bongwe (O ka ya jang go tswa kwa go A go ya go B) Kgotsa Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng - dikao tsa ditaelo kgotsa dikaelo.	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a polelo:** Buisa dikao tsa dikaelo kgotsa dikaelo.	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane::** Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Sekao. Kwala dikaelo kgotsa ditaelo	Matshwao a puiso Modirisotaelo Makopanyi Matlama (poeletso) Tumelo le kganetso Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo/ tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Go reeletsa dikaelo/ditaelo go di tlhaloganya/ Sekao. Reeletsa dikaelo le ditaelo/ dipuo tse di ipaakayeditsweng go di tlhaloganya **Puo e e tlhomameng le go tlhagisa:** Buisanang ka diponagalo tsa motlotlo o o ipaakanyeditsweng Puo e e ipaakanyeditsweng Sekao. go naya dikaelo/ditaelo (tsa go dira sengwe)	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a lefoko le polelo:** Buisetsa go tlhaola le go buisana ka tiriso ya, sekao. modirisotaelo	**Setlhangwa sa tirisano se sekhutshwane:** Sekao. Go kwalela maitlhomo a a kgethegileng Dikgato tsa go kwala puo e e ipaakanyeditsweng Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa Puo e e tlhomameng (go ikhumisa)	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Matshwao a puiso Modirisotaelo Makopanyi Tumelo le kganetso Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Tekatlhaloganyo ya theetso **Puo e e sa tlhomamang:** Puo e e sa ipaakanyediwang: sekao. Maemo a bosa	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a polelo le temana:** Buisa le go ranola diponagalo tsa, sekao. dikhathunu/mmepe wa maemo a tsa bosa/pegelo ya tsa maemo a bosa/ leboko/pina	**Setlhangwa sa tirisano:** Sekao. Neela pegelo ya maemo a bosa/ matshwao a pegelo ya maemo a bosa/ ditshwantsho maina/matshwao.	Dipopego le melawana ya polelwana le polelo Pakajaanong/pakatlang Madiri a maŝwa Maele Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong
7 le 8	**Puo e e tlhomameng le tlhagiso:** Sekao. Ketsiso /pegelo ya maemo a bosa **Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa tsa maemo a bosa/ ketsiso	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Balekane ba buisa dipegelo tsa maemo a tsa bosa /mmuisano	**Setlhangwa sa tirisano:** Sekao. Kwala pegelo ya tsa maemo a bosa/mmuisano Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Tlhaola le go gatelela dipopego tse di farologaneng tsa puo le melawana. Bongwe/Bontsi Dikhutshwafatso Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Ditlhatlhobo tsa bogare jwa ngwaga**			

DITIRO TSA DITLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 2		
TIRO 4	**TIRO 5**	**TIRO 6**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso/ puo e e ipaakanyeditsweng e e tlhomameng/Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	**Ditlhangwa tsa Dikwalo:** Dipotso tse dikhutshwane	**Ditlhatlhobo tsa bogare jwa ngwaga:** Tekatlhaloganyo, puo, ditlhangwa tsa dikwalo le Go kwala

MOPHATO 9 KGWEDITHARO 3				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa modumo o o dikologileng thitokgang, sekao. polasi **Puo e e tlhomameng le tlhagiso:** Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng o tsepamisitse mogopolo mo go buiseng ka thelelo, kapodiso le segalo, sekao. thitokgang ya setlhangwa	**Go buisa setlhangwa setlhangwa ka tsenelelo gore o tlhaloganye mo maemong a temana.** Sekao. Buisa setlhangwa ka ga thitokgang e e kgethegileng le go araba dipotso tsa tekatlhaloganyo.	**Setlhangwa sa tirisano se** seleele**:** Itsise le go buisana ka diponagalo tsa go kwala lekwalo la botsalano/temana ya kanelo/tlhaloso. Kwala lekwalo la botsalano/temana ya kanelo/tlhaloso ka, sekao. Ketelo ya me kwa polasing. Dikgato tsa go kwala • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Thulaganyo ya mafoko Marui Matlhaodi le matlhalosi Dipapiso Matshwao a puiso Thuanyi Tumalano ya lediri le sediri /letlhaodi Pakajaanong/ pakafetileng /pakatlang Ditumediso tsa lekwalo la botsalano Tlotlofoko mo tirisong
3 le 4	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa dipotso tse di amanang le ditsibosi tsa pono (setshwantsho sa polasi) **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha:** Sekao. Go tsibogela dipotso tsa molomo tse di amanang le ditsibosi tsa pono.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Go buisetsa setlhangwa sa dikwalo tshedimosetso le go se tlhaloganya Kgotsa Sekao sa lekwalo la botsalano kgotsa temana	**Setlhangwa sa tirisano se seleele:** **(tsweletso)** Itsise le go buisana ka diponagalo tsa go kwala lekwalo la botsalano/temana ya kanelo/tlhaloso. Kwala lekwalo la botsalano/temana ya kanelo/tlhaloso. Sekao. ka ga 'Ketelo ya me kwa polasing'. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Thulaganyo ya mafoko Marui Matlhaodi le matlhalosi Dipapiso Matshwao a puiso Thuanyi Tumalano ya lediri le sediri /letlhaodi Pakajaanong/ pakafetileng /pakatlang Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
5 le 6	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Sekao. Reetsa ditsibosi tsa medumo. Le Reetsa mmuisano o o ka ga thitokgang e ntšhwa, sekao. karatšhe kgotsa lebenkele. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Dirisa tlotlofoko ya thitokgang e ntšhwa, bua ka ga ditsibosi tsa medumo le go ikatisa ka go bua dipolelo.	**Go buisa ditlhangwapono ka tsenelelo** Lebelela setshwantsho sa thitokgang e e tlhophilweng -sekao karatšhe	**Boitlhamedi:** Neela setshwantsho sa polasi maina. Sekao. karatšhe Kgotsa **Setlhangwa sa Tirisano:** Go tlatsa tshedimosetso e e tlogetsweng e e theetsweng/tswang mo mmuisanong o o reeditsweng. Le Kwala temana ya tlhaloso, sekao. setshwantsho se se theetsweng mo thitokgang. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Dikopo tse di bonolo Poeletso ya modirisotaelo Mabotsi Madiri le maina a maswa Mediriso Mopeleto Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE 1	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
7 le 8	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Reetsa ketsiso ya barutwana **Puo e e tlhomameng le tlhagiso:** Ketsiso ka thitokgang, sekao. Karatšhe	**Go buisetsa go tlhaloganya mo maemong a temana:** Sekao. Balekane ba buisa ditemana tsa tlhaloso tse di kwadilweng mo tshekong e e fetileng (go itumedisa/go ijesa monate). kgotsa **Setlhangwa sa Dikwalo** Sekao. Go buisetsa leboko/ kgangkhutshwe/ teramakhutshwe/ patsana go itumedisa (go ijesa monate)	**Boitlhamedi:** Kwala dipolelo /dintlhatlhaloso tsa setshwantsho tse di theetsweng/tswang mo thitokgang le puo e e ithutilweng.	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Dikopo tse di bonolo Poeletso ya modirisotaelo Mabotsi Madiri le maina a maswa Dinomore Mediriso Dikhutshwafatso Mopeleto Bongwe/Bontsi Tlotlofoko mo tirisong
9 le 10	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Go reetsa karolo ya/kgang yotlhe/maboko/dipina/ teramakhutshwe/ patsana/padi e khutshwane. **Puo e e sa tlhomamang le tiro ya setlhopha** Sekao. Tsiboga ka molomo/dira diponelopele ka setlhogo/setshwantsho. Le **Puisetsogodimo** Dira ka, sekao. kapodiso le go buisa ka thelelo.	**Setlhangwa sa Dikwalo** Sekao. Buisa kgang, maboko, dipina, teramakhutshwe, patsana le go tsibogela dipotso tsa tekatlhaloganyo.	**Boitlhamedi:** Sekao. Kwala, dintlhatlhaloso tsa setshwantsho sa kgang tse di theetsweng mo thitokgang le puo e e ithutilweng go gatelela thutapuo e e dirilweng mo kgweditharong yotlhe.	Poeletso ya thutapuo yotlhe e e dirilweng mo Kgweditharong e. Tlotlofoko mo tirisong

DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO3		
TIRO 7	**TIRO 8**	**TIRO 9**
Tiro ya molomo: Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng/tekatlhaloganyo ya theetso / puo e e ipaakanyeditsweng	**Go kwala:** Temana/Ditemana tsa boitlhamedi (Kanelo/ tlhaloso) / Setlhangwa sa tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)	**Teko 2:** Tekatlhaloganyo le Puo KGOTSA Ditlhangwa tsa Dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane/tsa togamaano

MOPHATO 9 KGWEDITHARO 4				
DIBEKE	**GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1**	**GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1**	**GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE**	**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)**
1 le 2	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Reetsa puisano, sekao. ka thitokgang e ntšhwa - mongwe o tsenya kopo ya dijo mo resetšhurenteng/lebenkeleng la dijo. **Puo e e sa tlhomamang:** Tsibogela dipotso morago ga go lebelela le go buisa setlhangwa sa pono.	**Go buisa ditlhangwapono ka tsenelelo:** Lebelela le go buisa ditshwantsho/ lenanedijo ka thitokgang, sekao. mefuta e e farologaneng ya dijo. Le Buisa mmuisano/puisano ka thitokgang e e tlhophilweng, sekao. se se diragalang mo resetšhurenteng Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo tsa mmuisano.	**Boitlhamedi** Ikatise ka dipolelo tsa dipotso le dikarabo ka thitokgang e e tlhophilweng. Neela ditshwantsho tse di dirisitsweng maina. **Setlhangwa sa Tirisano:** Kwala mmuisano ka, sekao. se se diragalang mo resetšhurente Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Tumelo / kganetso Mabotsi Dikopo tse di bonolo Tse o di ratang/le tse o sa di rateng Makopanyi Mekgwa ya go bitsa batho go ya ka maemo a bona Mediriso Ditlhagiso tsa bokanangkang/bokalo Matlhaodi le matlhalosi Marui Masupi Mopeleto Bongwe/Bontsi Dikhutshwafatso Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
3 le 4	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Tekatlhaloganyo ya theetso ka thitokgang e e tlhophilweng mo sedikong/tshekong e e fetileng. **Puo e e tlhomameng le tlhagiso:** Sekao. puisano/ketsiso jaaka e kwadilwe mo sedikong/tshekong e, le e e fetileng.	**Go reeletsa go tlhaloganya:** Sekao. Go buisa mmuisano o o kwadilweng ke barutwana. Kgotsa Sekao. Setlhangwa se se tlhophilweng sa thitokgang	**Setlhangwa sa tirisano:** Kwala, sekao. mmuisano wa batho ba le bararo ba le mo resetšhurenteng/ lebenkeleng la dijo - moabadijo le bareki ba le babedi.	Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala Tumelo / kganetso Mabotsi Dikopo tsa di bonolo Tse o di ratang/tse o sa di rateng Makopanyi Mekgwa ya go bitsa batho go ya ka maemo a bona. Mediriso Ditlhagiso tsa bokanangkang/bokalo Matlhaodi le matlhalosi Marui Masupi Mopeleto Bongwe/Bontsi Dikhutshwafatso Tlotlofoko mo tirisong
5 le 6	**Go reeletsa tshedimosetso e e kgethegileng:** Sekao. Barutwana ba reetsa tlotlofoko e ntšhwa ka go dirisa setlhangwa sa pono - Itsise thitokgang e ntšhwa, sekao. diaparo. **Puo e e sa tlhomamang:** Ikatise go bua dipotso le dikarabo, sekao. O apere eng? Mosese o ke bokae?	**Puisotsenelelo ya ditlhangwa tsa pono:** Barutwana ba lebelela le go buisa setlhangwa, sekao. setshwantsho sa batho ba ba farologaneng ba ba apereng mefuta e e farologaneng ya diaparo. Ba ka bapisa setlhangwa le ditshwantsho.	**Boitlhamedi:** Sekao. Neela ditshwantsho maina Ikatise ka go kwala dipolelo tsa tlhaloso. Ikatise ka go kwala dipotso le dikarabo, sekao. O apere eng? Mosese o ke bokae? Le Sekao. Kwala temana ya tlhaloso go tlhalosa se motho a se apereng kgotsa a se rekang. Totisa mogopolo mo dikgatong tsa go kwala: • Go dira paakanyetsotiro • Go kwala ditlhangwa tsa ntlha • Go boeletsa • Go tseleganya le go kwala • Go tlhagisa	Mabotsi Matlhaodi Mebala Dikopo tse di bonolo Mopeleto Bongwe/Bontsi Pakajaanong Tumelo / kganetso Masupi Marui Tlotlofoko mo tirisong

DIBEKE	GO REETSA LE GO BUA URA E LE 1	GO BUISA LE GO LEBELELA URA E LE 1	GO KWALA LE GO TLHAGISA URA E LE	DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA URA E LE 1 (TSE DI LOTAGANTSWENG LE TSE DI IKEMETSENG)
7 le 8	**Go reeletsa kgatlhegelo:** Sekao. Reetsa pina/ leboko/ ditemana tsa tlhaloso tse di kwadilweng ke barutwana mo sedikong/ tshekong e e fetileng. **Puo e e sa tlhomamang:** Sekao. Kgatelelo ya dipotso le dipolelo tse di dirilweng ka molomo mo kgweditharong e.	**Go buisetsa go tlhaloganya:** Sekao. Setlhangwa se se tlhophilweng sa thitokgang se na le dipotso tsa tekatlhaloganyo tse di tshwanetseng go arajwa.	**Paakanyetso ya tlhatlhobo**. Gatelela dikgato tsa go kwala mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa jaaka mmuisano/ditemana tsa tlhaloso/kanelo.	Boeletsa popo ya dipolelo le melawana ya puo e e ithutilweng. Paakanyo ya thutapuo go tswa mo tirong ya barutwana ya go kwala **Tlotlofoko mo tirisong**
9 le 10	**Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga**			
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG TSA KGWEDITHARO 4				
Tiro 10				
Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga Pampiri 1: Tiro ya molomo Pampiri 2: *Puo mo tirisong, Ditlhanghwa tsa Dikwalo le Go kwala *Tiro ya molomo: *Maduo a motlotlo wa ngwaga a a kgobokantsweng a Go bua, Go reetsa, Go buisa. Maduo a bofelo a tshwanetse go akaretse bonnye tiro e le nngwe ya puo e e ipaakanyeditsweng, e le nngwe ya go reetsa le e le nngwe ya puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng.				

KAROLO 4: TLHATLHOBO MO PUOTLALELETSONG YA BOBEDI

4.1 MATSENO

Tlhatlhobo ke dikgato tse di rulagantsweng tse di tswelelang tsa go supa/bontsha, go kgobokanya le go ranola tshedimosetso ka ga tiro ya barutwana, go dirisiwa mekgwa e e farologaneng ya tlhatlhobo. E akaretsa dikgato di le nne: go tlhagisa le go kgobokanya bopaki jwa phitlhelelo; go tlhatlhoba phitlhelelo e; go rekota se se fitlheletsweng le go dirisa tshedimosetso e go tlhaloganya le go thusa mo kgolong ya barutwana gore dikgato tsa go ithuta le go ruta di tokafale.

Tlhatlhobo e tshwanetse go nna e e sa tlhomamang (tlhatlhobo e e dirwang ka nako ya go ithuta) le e e tlhomameng (tlhatlhobo e e dirwang kwa bokhutlong jwa go ithuta). Mo ditlhatlhobong tse di le pedi, pegelo ya gale e tshwanetse go newa barutwana go oketsa maitemogelo a go ithuta.

Tlhatlhobo ya dikgono tsa puo e tshwanetse go lotaganngwa. Tlhatlhobo ya temana ya tekatlhaloganyo e tshwanetse go golaganngwa le tiriso ya puo. Tlhatlhobo ya go kwala e tshwanetse go akaretsa ditlhogo ka ga dilo tse di diragalang mo maemong a nnete a botshelo.

4.2 TLHATLHOBO E E SA TLHOMAMANG KGOTSA YA LETSATSI LE LETSATSI

Tlhatlhobo ya go ithuta e na le maitlhomo a go kokoanya tshedimosetso ya diphitlhelelo tsa barutwana tse di ka dirisiwang go tokafatsa go ithuta ga bona.

Tlhatlhobo e e sa tlhomamang ke tekolo ya letsatsi le letsatsi ya go tswelela ga morutwana. Se, se dirwa ka go lebelela barutwana ba dira tiro, dipuisano, ditshupetso tse di diragadiwang, go dirisana go go sa tlhomamang ga mo phaposiborutelong, jalo jalo. Tlhatlhobo e e sa tlhomamang e ka diragadiwa bonolo jaaka go emisa thuto gore o ele barutwana tlhoko kgotsa o buisane le bona ka ga gore ba tswelela jang. Tlhatlhobo e e sa tlhomamang e tshwanetse go dirisiwa go neela barutwana diphitlhelelo le go sedimosa ka thulaganyo ya go ruta, fela ga e tlhoke go rekotiwa. E se ke ya tsewa jaaka e kete e kgaogane le ditirwana tsa go ithuta tse di diragalang mo phaposiborutelong. Barutwana kgotsa barutabana ba ka tshwaya ditirwana tse.

Go itlhatlhoba le go tlhatlhobiwa ke molekane go dira gore barutwana ba tseye karolo e e matlhagatlhaga mo tlhatlhobong. Se, se botlhokwa ka se letlelela barutwana go ithuta go tswa go le go lebelela go dira ga bona. Dipholo tsa tlhatlhobo ya letsatsi le letsatsi tse di sa tlhomamang ga di rekotiwe ntle le fa morutabana a eletsa go dira jalo. Dipholo tsa tlhatlhobo ya letsatsi le letsatsi ga di dirisediwe maitlhomo a go falodisa le a go abela setikeiti.

4.3 TLHATLHOBO E E TLHOMAMENG

Ditiro tsotlhe tsa tlhatlhobo tse di bopang lenaneo la ngwaga, le le tlhomameng, la tlhatlhobo, di tsewa e le Tlhatlhobo e e Tlhomameng. Ditiro tsa tlhatlhobo e e tlhomameng di tshwaiwa le go rekotiwa ke morutabana ka maitlhomo a tsweletso le go aba setikeiti. Ditiro tsotlhe tsa Tlhatlhobo e e Tlhomameng di tshwanetse go lekanyediwa ka maitlhomo a go tlhomamisa boleng le go netefatsa gore maemo a a maleba a tshegeditswe.

Tlhatlhobo e e tlhomameng e tlamela morutabana ka tsela e e rulaganeng ya go atlhola ka moo morutwana a tswelelang ka teng mo mophatong le mo serutweng se se rileng. Dikao tsa tlhatlhobo e e tlhomameng di akaretsa diteko, ditlhatlhobo, ditiro tse di kwalwang, ditlhagiso tsa molomo, dipontsho, ditiragatso, jalo jalo. Le fa dithulaganyo tsa tlhatlhobo e e tlhomameng di ka direlwa kwa ntle ga phaposiborutelo, tiro ya bofelo/setlhangwa sa bofelo se tshwanetse go direlwa mo phaposiborutelong ka fa tlase ga tlhokomelo ya morutabana.

Tlhatlhobo e e tlhomameng e bopa karolo ya Lenaneo la Tlhatlhobo le le tlhomameng la ngwaga mo mophatong o mongwe le o mongwe le mo serutweng.

Mananeo a a latelang a tlamela ditlhokego tsa tlhatlhobo e e tlhomameng ya Puotlaleletso ya bobedi.

Lenane la 1: Mephato 7-9

Mephato ya 7 - 9

TLHATLHOBO E E TLHOMAMENG		
MO GARE GA NGWAGA	**TLHATLHOBO YA BOFELO JWA NGWAGA**	
40%	**60%**	
Tlhatlhobo ya mo sekolong (SBA)	**Dipampiri tsa tlhatlhobo ya Bofelo jwa Ngwaga**	
40%	**35%**	**25%**
Diteko di le 2 Ditiro di le 6 Tlhatlhobo e le 1 (bogare jwa ngwaga)	**Ditlhatlhobo tse di kwadiwang** Puo mo tirisong, Go kwala le Dikwalo (Ura e le 1½)	**Ditiro tsa tiro ya molomo:** Theetso Puo e e ipaakanyeditsweng Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng Ditiro tsa molomo tse di dirilweng mo tsamaong ya ngwaga di aga tlhatlhobo ya mo sekolong ya bofelo jwa ngwaga.

Mefuta ya ditlhatlhobo e e dirisiwang e tshwanetse go nna maleba mo kgolong (ya dingwaga) le mo kagong ya morutwana. Popego ya ditiro tse e tshwanetse go tsenya diteng tsa serutwa le go akaretsa ditiro tse di farologaneng tse di tlhametsweng go fitlhelela maikaelelo a serutwa.

Tlhatlhobo e e tlhomameng e tshwanetse go arabela maemo a a farologaneng a tlhaloganyo le go kgona ga barutwana jaaka go kaiwa fa tlase:

Lenane la 2

MAEMO A DIPOTSO	TIRWANA	PHESENTE YA TIRO
Tiriso ya tshedimosetso ka tlhamalalo (Maemo 1) **Thulaganyo sešwa (Maemo 2)**	Dipotso tse di botsang ka ga tshedimosetso e e tlhagisitsweng • ka botlalo mo setlhangweng • Neela maina a dilo/batho/mafelo/dikarolo. . . • Supa mabaka/batho/dibakwa. . . • Kaya dintlha/mabaka/dikakanyo. . . • Neela lenaneo la /dintlha/maina/mabaka • Tlhalosa lefelo/motho/semelo. . . • E ne e le mang ……? • O dirile eng …. . ? • Goreng a ……? • E diragetse leng …. . ? • E diragetse kae ……? Dipotso tse di tlhokang tshekatsheko, tlhaolo kgotsa • thulaganyo ya tshedimosetso e e tlhagisitsweng ka botlalo mo • setlhangweng. • Kwala dintlhakgolo di le pedi/ dikakanyo • Tlhaola motho/batho • Tlhalosa se se diragetseng • Tlhalosa maemo/tikologo/batho	**Maemo 1 le 2: 80%**
Go itseela tshwetso (Maemo 3)	Dipotso tse di dira ka dikatlholo tse di ka ga meetlo le boleng. Tse di akaretsa dikatlholo ka ga bonnete, boikanyego, dintlha le dikakanyo, kamogelesego, tlhaloganyo le go ntsha mabaka, le ditlhagiso di tshwana le keletso le kamogelo ya ditshwetso le ditiragalo (ditiro) go ya ka meetlo ya maitsholo. • A o akanya gore se se tlhagelelang se a ikanyega/ se na le bonnete/ se a kgonega …? • A ngangisano ya mokwadi e a amogelesega / e na le tlhaloganyo/ e a khutlisa … • Neela lebaka la karabo ya gago • Tshwaela ka maitsholo a moanelwa • Tlhopha mafoko a a tlhalosang botho jwa moanelwa sentle	**Maemo 3: 20%**

4.4 LENANEO LA TLHATLHOBO

Lenaneo la tlhatlhobo le agetswe go phatlhalatsa ditiro tsa tlhatlhobo mo dirutweng tsotlhe tsa sekolo mo kgweditharong yotlhe.

4.4.1 Thadiso ya ditlhokego

Mananeo a a latelang a tlamela thadiso ya ditlhokego tsa Lenaneo la Tlhatlhobo la kgweditharo e nngwe le e nngwe mo Puotlaleletsong ya Bobedi.

Lenane 4.1: Mephato 7 - 9

	LENANEO LA TLHATLHOBO			
MEPHATO	**TLHATLHOBO YA MO SEKOLONG YA KGWEDITHARO**			**TLHATLHOBO YA BOFELO JWA NGWAGA**
7 - 9	**Kgweditharo 1:** Teko e e kwalwang e le 1 le Ditiro tse 2	**Kgweditharo 2:** Ditiro di le 2 le Tlhatlhobo ya bogare jwa ngwaga e le 1	**Kgweditharo 3:** Teko e e kwalwang e le 1 le ditiro tse 2	**Kgweditharo 4:** Tlhatlhobo ya bofelo jwa ngwaga ya mo sekolong e le 1
MEPHATO	**SEBOPEGO SA DIPAMPIRI TSA DITLHATLHOBO**			
7 - 9		Pampiri ya 1 Puo mo tirisong-Tekatlhaloganyo, Puo, Dikwalo, Go kwala		Tlhatlhobo ya mo sekolong ya bofelo jwa ngwaga e le 1 e e akaretsang dipampiri di le 2. Pampiri ya 1: Tiro ya molomo

Mephato 7-9

Maduo a Kgweditharo (Dikgweditharo 1 - 3):

- Mo kgweditharong e nngwe le e nngwe, tlhakanya maduotota le dipalogotlhe o bo o a fetolela go % go nna maduo a Kgweditharo

Maduo a a falodisang:

- Tlhakanya maduotota le palogotlhe ya ditiro tsa Sekolo go tloga ka kgweditharo 1 go fitlha go ya 3 o bo o a fetolela go 40%,
- Fetolela maduo a Tiro ya molomo (Pampiri 1) go 25%,
- Fetolela maduo a Pampiri 2 go 35%

Lenane 4.2: Mephato 7-9

LENANEO LA TLHATLHOBO		
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG MO KGWEDITHARONG 1		
TIRO 1	**TIRO 2**	**TIRO 3**
Tiro ya motlotlo: Tekatlhaloganyo ya theetso/ Puo e e ipaakanyeditsweng / Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	**Go kwala:** Botlhamedi: Temana/ ditemana tsa Kanelo / Tlhaloso Setlhangwa sa tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)	**Teko 1:** Tekatlhaloganyo le Puo
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG MO KGWEDITHARONG YA 2		
TIRO 4	**TIRO 5**	**TIRO 6**
Tiro ya motlotlo: Tekatlhaloganyo ya theetso/Puo e e ipaakanyeditsweng/ Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	**Dikwalo:**Dipotso tse dikhutshwane	**Tlhatlhobo ya bogare jwa ngwaga:** Pampiri ya 1: Thutapuo le tiriso - Tekatlhaloganyo, Thutapuo, Dikwalo le Mokwalo
DITIRO TSA TLHATLHOBO TSE DI TLHOMAMENG MO KGWEDITHARONG YA 3		
TIRO 7	**TIRO 8**	**TIRO 9**
Tiro ya molomo: Tekatlhaloganyo ya theetso / Puo e e ipaakanyeditsweng / Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng	**Go kwala:** Botlhamedi Temana/ ditemana tsa kanelo / tlhaloso/ Setlhangwa sa tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele)	**Teko 2:** Tekatlhaloganyo le Puo KGOTSA Dikwalo: Dipotso tse dikhutshwane
DITIRO TSA TLHATLHOBO E E TLHOMAMENG MO KGWEDITHARONG YA 4		
TIRO 10		
Ditlhatlhobo tsa bofelo jwa ngwaga Pampiri ya 1: ***Tiro ya molomo** Pampiri ya 2: Puo mo tirisong-Tekatlhaloganyo, Puo, Dikwalo le Go kwala.		

***Tiro ya molomo: *Barutwana ba tshwanetse go dira puo e le nngwe e e ipaakanyeditsweng, e le nngwe ya theetso, le e le nngwe ya puisetsogodimo ka ngwaga.**

Ela-tlhoko: Teko mo lenaneong la tlhatlhobo ga e a tshwanela go rulaganngwa ka diteko tse dinnye tse dintsinyana. Teko e nngwe le e nngwe e tshwanetse ya akaretsa karolo e tona ya diteng mme e tshwanetse go tsaya metsotso e e ka nnang 30-60 mme e bontshe mefuta e e farologaneng ya maemo a dipotso jaaka di bodiwa mo pampiring ya ditlhatlhobo.

4.4.2 Ditlhatlhobo: Mephato 7 - 9

Sebopego sa Pampiri ya 1 ya Ditlhatlhobo

PAMPIRI	KAROLO	NAKO
1. Puo mo tirisong, dikwalo, le Go kwala	A: Tekatlhaloganyo (Mefuta e e farologaneng ya ditlhangwa e ka dirisiwa go akaretsa ditlhangwa tsa pono le ditshwantsho)	Mophato 7 - 9 Diura di le 1½
	B: Puo • Dipopego tsa puo le melawana (mafoko le dipolelo) di tshwanetse go tlhatlhojwa mo tirisong go dirisiwa ditlhangwa tse di farologaneng.	
	C. Dikwalo E le nngwe fela ya tse di latelang: Poko / kgangkhutshwe / Patsana / Terama e khutshwane (Dipotso tse dikhutshwane)	
	D Go kwala Boitlhamedi Temana/ditemana tsa Kanelo/Tlhaloso Setlhangwa sa tirisano (se sekhutshwane kgotsa se seleele).	

Diteng tse di tshwanetseng go rutiwa

Tlhatlhobo e lebane le diteng jaaka di tlhagelela mo tokomaneng e. Ka ntlha ya tsweletso ya kgolo ya diteng go ralala mephato, diteng le bokgoni go tswa mo Mephatong 7-9 di tla tlhatlhobiwa mo dipampiring kwa bofelong jwa ngwaga mongwe le o mongwe.

Tiro ya tlhatlhobo ya molomo: Pampiri 2

Ditiro tsa tlhatlhobo ya molomo tse di dirwang mo gare ga ngwaga di aga tlhatlhobo ya sekolo ya bofelo jwa ngwaga. Dintlha tsa ditiro tsa tlhatlhobo ya molomo tse di dirwang mo gare ga ngwaga, ke tse di latelang:

PAMPIRI YA 2	DINTLHA
Tiro ya molomo	Tiro ya molomo e tla rulaganngwa, go tlhatlhojwa le go lekanyediwa mo sekolong. • **Go buisa:** **Puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng.** **Tlhatlhoba:** Go tlhaloganya setlhangwa, go fetisa bokao, tiriso ya lentswe, kapodiso e e nepagetseng. • **Go bua:** ***Puo e e ipaakanyeditsweng*** ***Tlhatlhoba:*** *Ipaakanyo le thulaganyo ya diteng, segalo, go bua, le dikgono tsa go tlhagisa, didiriswa tsa kutlopono, puo e e nepagetseng.* • **Go reetsa:** ***Tekatlhaloganyo ya theetso*** ***Tlhatlhoba****: Reetsa tekatlhaloganyo le tshedimosetso.*

Tiro ya molomo: Maduo a tiro ya molomo a ngwaga a a kgobokannwang go tswa mo go puong, go reetsa le go buisa. Maduo a bofelo a tshwanetse go akaretsa bonnye tiro e le nngwe ya puo e e ipaakanyeditsweng, e le nngwe ya theetso le puisetsogodimo e e ipaakanyeditsweng e le nngwe.

Ditirwana tse di dirisediwang tlhatlhobo e e tlhomameng di a rekotiwa mme di dirisediwa go tlhotlhomisa gore a morutwana o siamela go tswelela kgotsa go fetisetswa kwa mophatong o o latelang.

Morutabana o tshwanetse go rulaganya Lenaneo la Tlhatlhobo e e tlhomameng le go le neela Setlhopha sa Bolaodi jwa Sekolo (SBS) pele ga tshimologo ya ngwaga . Le, le tla dirisiwa go thala Thulaganyo ya Tlhatlhobo ya Sekolo la mophato o mongwe le o mongwe. Thulaganyo ya Tlhatlhobo ya sekolo e tshwanetse go neelwa barutwana le batsadi mo bekeng ya ntlha ya kgweditharo ya ntlha.

4.5 GO REKOTA LE GO BEGA

Go rekota ke tsamaiso e mo go yona morutabana a kwalang maemo a tiragatso ya morutwana mo tirong e e rileng ya tlhatlhobo. E bontsha go tswelela ga morutwana mo go fitlheleleng kitso jaaka e tlhagisitswe mo Pegelong ya Pholisi ya Bosetšhaba ya Kharikhulamo le Tlhatlhobo. Direkoto tsa tiragatso ya morutwana di tshwanetse go tlamela ka bopaki jwa go tsweletsa kgolo ya kitso ya gagwe mo mophatong le go siamela go tswelela kgotsa go fetisetswa kwa mophatong o o latelang. Direkoto tsa tiragatso ya morutwana di tshwanetse go dirisediwa go netefatsa tsweletso e e dirilweng ke morutabana le barutwana mo dikgatong tsa go ruta le go ithuta.

Go bega ke tsamaiso ya go tlhaeletsa ka moo morutwana a dirang ka teng, go barutwana, batsadi, dikolo, le botlhe ba ba amegang mo dipholong tseo. Go dira ga morutwana go ka begiwa ka ditsela di le dintsi. Tsona di akaretsa dikaratapego, dikopano tsa batsadi, malatsi a go etela sekolo, dikhonferense tsa motsadi le morutabana, go letsa megala, makwalo, makwalodikgang a phaposi kgotsa sekolo, jalo jalo. Barutabana mo mephatong yotlhe ba bega ka diphesente go lebagana le serutwa. Maemo a a farologaneng a diphitlhelelo le diphesente tse di dumelanang le tsona di supilwe mo lenaneng le le fa tlase.

Dikhoutu le diphesente tsa go rekota le go bega

DIKHOUTU TSA SEEMO	TLHALOSO YA BOKGONI	PHESENTE
7	Phitlhelelo ka dinaledi	80 - 100
6	Phitlhelelo ka dinaledi	70 - 79
5	Phitlhelelo e e tletseng	60 - 69
4	Phitlhelelo e e itumedisang	50 - 59
3	Phitlhelelo ka tekano	40 - 49
2	Phitlhelelo potlana	30 - 39
1	Ga a fitlhelela	0 - 29

Barutabana ba tla rekota maduotota go lebagana le tiro ba dirisa letlhare la maduo, le go bega diphesente go lebagana le serutwa mo karatapegong ya morutwana.

4.6 TEKANYETSO YA TLHATLHOBO

Tekanyetso e kaya tsamaiso e e netefatsang gore ditiro tsa tlhatlhobo di lekanetse, di a amogelesega, e bile di a ikanyega. Tekanyetso e tshwanetse go diragadiwa kwa maemong a sekolo, kgaolo, porofense le a bosetšhaba. Ditiragatso tsa tekanyetso e e tletseng e bile e le maleba, di tshwanetse go rulaganngwa gore go netefadiwe boleng jwa ditlhatlhobo tsa dirutwa tsotlhe.

4.6.1 Tlhatlhobo e e tlhomameng

- Diteko le ditlhatlhobo tsa Mophato 7 le 8 di lekanyediwa mo sekolong. Mogakolodi wa serutwa/moemedi wa kgaolo/sedika/porofense o o tlhophilweng o tshwanetse go lekanyetsa palo e e rileng ya ditiro tse ka nako ya gagwe ya fa a etetse sekolo go netefatsa seemo sa ditiro le tekanyetso ya mo sekolong.

- Diteko le ditlhatlhobo tsa Mophato 9 di tshwanetse go lekanyediwa mo maemong a kgaolo le porofense. Kgato e e tla tsamaisiwa ke lefapha la thuto la porofense.

- Mogakolodi wa serutwa/moemedi wa kgaolo/sedika/porofense yo o tlhophilweng o tshwanetse go lekanyetsa palo e e rileng ya dipampiri tsa diteko le tsa tlhatlhobo pele di ka kwalwa ke barutwana, go netefatsa maemo le go kaela barutabana ka go rulaganya ditiro tse.

4.6.2 Ditiro tsa tlhatlhobo ya molomo

- **Mophato 7 le 9**: Tiro e nngwe le e nngwe ya molomo e e tshwanetseng go dirisiwa jaaka karolo ya Lenaneo la Tlhatlhobo e tshwanetse go neelwa tlhogo ya serutwa go e lekanyetsa pele barutwana ba e diragatsa.

- Mogakolodi wa serutwa o tshwanetse go lekanyetsa palo e e rileng ya ditiro tsa tlhatlhobo ya molomo ka nako ya gagwe ya fa a etetse sekolo go netefatsa seemo sa ditiro le tekanyetso ya mo sekolong.

- **Mophato 9**: Ditiro tsa molomo di tshwanetse go rulaganngwa mo sekolong, di tllhatlhobiwe mo sekolong, di bo di lekanyediwe ka kwa ntle. Jaanong morutabana a ka tlhatlhoba ditiro tsa molomo.

4.7 KAKARETSO

Tokomana e, e tshwanetse go buisiwa mmogo le:

4.7.1 National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12; le

4.7.2 Tokomana ya pholisi ya, *National Protocol for Assessment Grades R-12.*